

วิธีสร้าง บุญบารมี

(ฉบับควรอ่าน)

รวบรวมจาก

หนังสือวิธีสร้างบุญบารมี พระนิพนธ์ใน สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

และ

หนังสือเทคนิคเพิ่มสุข แต่งโดย ภิกษุณีรุ่งเดือน นันทญาณิ
อารามภิกษุณี นิโรธาราม

คำนำ

จากการที่ผมทุ่มเทกายและใจศึกษาค้นคว้าในวิชาโหราศาสตร์จีนอยู่เรื่อยๆ และได้เคยนำวิชาดังกล่าวออกมาใช้ช่วยเหลือคนทั้งหลายอยู่เสมออยู่สักพักใหญ่ ในนามปากกาว่า ชินแสหลัว (จากการค้นคว้าทำให้พบว่าศาสตร์วิชาโหราศาสตร์จีนมีความพิเศษและสอดคล้องกับแนวทางพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง คือไม่ได้ตอบปัญหาชีวิตคนโดยอ้างว่า เทพบันดาล ดาวกำหนด แต่มุ่งค้นหาธาตุสำคัญในดวงชะตาเพื่อสอนให้คนเชื่อในเรื่องกรรม คือคุณทำอะไรมาแล้ว เหตุใดจึงได้รับผลจากการกระทำนั้นออกมาดีหรือร้าย ทำให้หาหนทางในการแก้ไขชีวิตจากการปรับปรุงทัศนคติและการกระทำได้ โดยไม่เชื่อว่าชะตาชีวิตถูกขีดเส้นมาแล้วแต่ประการใด มีความจำเป็นต้องอธิบายไว้อย่างคร่าวเพื่อให้ท่านเข้าใจว่า ทำไมนักโหราศาสตร์จีนคนหนึ่งถึงมาเผยแพร่เรื่องทางพุทธศาสนา เพราะค่าๆเดียวคือ คำตอบและคำทำนายที่ได้จากวิชาโหราศาสตร์จีนนั้น สอนให้คนเชื่อเรื่องกรรมเป็นหลักและเชื่อว่า เราเป็นนายของชะตาตนเอง) จากการใช้วิชามานานปีก็ค้นพบว่าชาวพุทธหลายคนยังมีความเข้าใจในเรื่องการทำบุญที่คลาดเคลื่อนอยู่มาก มีคำถามที่มักจะได้ยินจากหลายท่านอยู่เนืองๆว่า อะไรคือบุญกันแน่ การกระทำแบบนั้นแบบนี้ถือว่าทำแล้วได้บุญหรือไม่ จะทำบุญอย่างไรอุทิศบุญนั้นอย่างไรเพื่อส่งไปถึงคนที่ล่วงลับไปแล้ว สวดมนต์ได้บุญหรือเปล่า นั่งสมาธิได้บุญ

วิธีสร้างบุญบารมี (ฉบับควรอ่าน)

รวบรวมจาก หนังสือวิธีสร้างบุญบารมี
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
และ หนังสือเทคนิคเพิ่มสุข
ภิกษุณีรุ่งเดือน นันทญาณิ อารามภิกษุณี นิโรธาราม

จัดพิมพ์โดย “กองทุนโหราศาสตร์จีน”

www.facebook.com/chinesehoros

www.chinese-horo.com

พุทธศักราช ๒๕๕๗

พิมพ์ครั้งที่ ๑/๒๕๕๗ จำนวนพิมพ์ ๗๐๐ เล่ม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ ทิพยบุญญา

โทรศัพท์ ๐๙-๑๖๖๒-๖๒๔๖

หรือเปล่า บางท่านก็บอกว่าทำสังฆทานได้บุญมากกว่าการทำทานทั่วไป
จริงหรือไม่ บางท่านบอกว่า การนั่งสมาธิและรักษาศีลได้บุญมากกว่าการทำ
ทานทั้งหมดเท็จจริงประการใดเล่า ทั้งหมดก็เพื่อตอบคำถามความสงสัยในใจ
เพียงอย่างเดียวคือการทำบุญในรูปแบบต่างๆ ให้ผลบุญอานิสงค์เท่ากัน
หรือไม่ และการสร้างบุญแบบไหนให้ผลบุญมากที่สุดเพื่อเขาเหล่านั้นจะได้
ปฏิบัติให้ถูกที่ ทำให้ถูกกาล บริหารให้ถูกจุดประสงค์ เพื่อดำรงเป้าหมายใน
การสร้างบุญบารมีให้แน่นแฟ้น เนื่องจากชาวพุทธหลายคนมักจะกล่าวว่า
จะไปให้ถึงนิพพานนั้นยากแท้ เพราะชีวิตยังต้องทำมาหากินสละละทิ้ง
เงินทอง ครอบครัวยุติมิตรไปไม่ได้หรอก ขอเพียงแค่นี้ไม่ทำบาปเพราะกลัวตกนรก
และทำบุญไปเรื่อยๆให้ขึ้นสวรรค์ก็เพียงพอแล้ว ซาดิหน้าเกิดมาใหม่ถ้ามี
วาสนาค่อยบำเพ็ญบารมีต่อไป ผมจึงตั้งความมุ่งหวังว่า หากมันเราเอง
สามารถช่วยปลดเปลื้องความข้องใจในเรื่องบุญ เพื่อให้เขาเหล่านั้นได้พบกับ
เป้าหมายคือการบุญที่ถูกต้องตามหลักการทางพุทธศาสนา ก็อาจจะเป็น
ปัจจัยที่จะช่วยให้เขาเหล่านั้นยกระดับตัวเองได้ไวขึ้น มากกว่าความหวัง
เพียงสั่งสมบุญบารมี ให้ยกระดับสูงขึ้นเป็นการบำเพ็ญตนกลมเกลียวจิตใจ
เพราะพุทธองค์ทรงตรัสเอาไว้เป็นหลักการอย่างยิ่งว่า ขอให้ละเว้นจากการ
ทำบาปทั้งปวง ขอให้ทำความดีให้ถึงพร้อม และขอให้ฝึกฝนทำจิตใจให้สว่าง
บริสุทธิ์ การทำบุญนั้นหากทำได้ถูกต้องมีความเข้าใจที่ถ่องแท้ย่อมจะได้
ประโยชน์สองทางข้างต้นอย่างแน่นอนแล้ว คือ ขณะที่เราทำได้ละเว้นการทำบาป
และได้ทำความดี ด้วยพร้อมๆกัน

ผมจึงได้สืบค้นหาหนังสือที่คนทั่วไปจะสามารถอ่านแล้วทำความเข้าใจ
เรื่องการสร้างบุญบารมีได้ถูกต้องและง่ายที่สุด ใช้เวลาน้อยสั้นที่สุด เป็น
พื้นฐานเบื้องต้นให้เกิดความอยากศึกษาต่อไป ก็ปรากฏหนังสือที่มี
หัวเรื่องน่าสนใจชื่อ วิธีสร้างบุญบารมี ซึ่งแจกจ่ายแพร่หลายตามศาสนสถาน
ต่างๆ เมื่อตนเองได้อ่านหนังสือดังกล่าวจบแล้วยังไม่คลายความสงสัย
เนื่องจากมีเนื้อความบางตอนไม่สอดคล้องในเหตุผลและความรู้แต่เดิม
ที่เคยทราบมา จึงไม่อาจลดละความพยายามที่จะสืบหาต่อไป
กระทั่งที่สุดทำให้ทราบว่า หนังสือ วิธีสร้างบุญบารมี ที่อ้างว่าเป็นพระนิพนธ์
ในสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชฯ นั้น มีอยู่ ๒ ฉบับ ฉบับหนึ่ง
เป็นฉบับที่พระองค์ท่านทรงพระนิพนธ์จริงเพราะมีภาพลายพระหัตถ์ท่าน
ประกอบยืนยัน ส่วนอีกฉบับนั้นไม่ทราบว่าผู้ใดเรียบเรียงแต่งขึ้นมาแน่ชัด
หากแต่แพร่หลายกันมากเหลือและอ้างว่าเป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้า
ทั้งนี้ พอได้อ่านฉบับที่สมเด็จพระญาณสังวรทรงพระนิพนธ์ก็เกิดความเข้าใจในหลาย
ประเด็นของการทำบุญที่ติดขัดในความเข้าใจอยู่แต่เดิม แต่ยิ่งเล็งเห็นว่า
พระองค์ท่านทรงบรรยายด้วยภาษาธรรมะที่ลึกซึ้งจึงเป็นหลักเกณฑ์
ที่ครอบคลุมและรัดกุมในเรื่องบุญ ซึ่งคนทั่วไปที่ศึกษาธรรมะมาน้อย
จะทำความเข้าใจได้ยาก ผมจึงคิดจะหาคำบรรยายเกี่ยวกับการทำบุญที่ตรง
ตามพระไตรปิฎกและใช้ภาษาสามัญเข้าใจง่ายขึ้น จึงได้พบหนังสือ
ชื่อ เทคนิคเพิ่มสุข (ขอบอกว่าไม่มีวางแผงขายนะครับ) แต่งโดย ภิกษุณี รุ่งเดือน
นันทญาณิ แห่ง นิโรธาราม แยกแยะบรรยายเรื่องการทำบุญเป็นข้อๆ

ด้วยภาษาที่เรียบง่าย คนทั่วไปที่อ่านหนังสือธรรมะมาน้อยสามารถเข้าใจได้
อย่างรวดเร็ว จึงเห็นควรนำบทความดังกล่าวมาประกอบไว้ท้ายพระนิพนธ์
ของสมเด็จพระท่าน

อนึ่ง ผมมีความเห็นส่วนตัวว่าระดับสติปัญญามนุษย์มีไม่เท่ากัน
ดุจบัวสี่เหล่าที่พระพุทธเจ้าท่านตรัสสอนไว้ครับ เพราะฉะนั้น หากเรามี
บทความหลายบทที่สอดคล้องกับแต่ละระดับปัญญาให้คนอ่านได้ค่อยๆทำ
ความเข้าใจคงเป็นสิ่งที่ดีไม่น้อยเพื่อจุดประสงค์เดียวในการจัดพิมพ์หนังสือ
ฉบับนี้ออกแจกจ่าย คือ มุ่งหมายให้คนทั้งหลายเข้าใจเรื่องการสร้างบุญ
บารมีที่ถูกต้องตามหลักการของพุทธศาสนา อันอาจช่วยขจัดความหลงงมงาย
เพิ่มพูนปัญญา และตอบปัญหาวิวาทะทั้งหลายที่เกิดจากการถกเถียงครุ่นคิด
ในการทำบุญสร้างบารมีได้

กล่าวโดยสรุปแล้ว หนังสือ วิธีสร้างบุญบารมี ฉบับควรอ่าน
ที่ผมจัดพิมพ์รวบรวมขึ้นนี้ รวบรวมจากหนังสือ ๒ ฉบับ คือ พระนิพนธ์
ในสมเด็จพระสังฆราช (เจริญ คชวัตร) และ จากหนังสือเทคนิคเพิ่มสุข แต่ง
โดย ภิกษุณี รุ่งเดือน นันทญาณิ แห่ง นิโรธาราม (คัดมาเฉพาะตอนที่เกี่ยวกับ
ท่าน ศील และภาวนา ตลอดจนเรื่องการทำบุญเท่านั้น)

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่รับหนังสือ วิธีสร้างบุญบารมี ฉบับควรอ่าน
นี้ไว้ศึกษาและขอบพระคุณหลายท่านที่มีจิตกุศลปรารถนาจะไปช่วยเผยแพร่
ต่อ อันเป็นเหตุให้กุศลและผลทานที่ผมทำนั้นครบสมบูรณ์ด้วยผู้ให้และผู้รับ

เพราะการทำธรรมทานจะเกิดไม่ได้เลยหากมีผู้ให้แต่เพียงฝ่ายเดียว
ขอบุญกุศลในธรรมทานนี้จึงดลบันดาลให้ท่านเจริญด้วยความสุขทุกประการ
ประสบความสำเร็จในกิจที่สานงานที่ก่อ และขอให้มีความจงใจเข้าหา
ธรรมะช่วยกันค้าจุนสืบทอดพระศาสนาต่อไป

หากมีข้อสงสัยประการใด โปรดอย่าเกรงใจที่จะติดต่อมาที่
chineseastrologer@hotmail.com

กิจโฉ มนุสสปฎิลาโก กิจฉิม จจจจจ จีวีตี
กิจฉิม สหุทธมมสสวน กิจโฉ พุทธานมุปปาโท ฯ ๑๘๒ ฯ

ยาก ที่ได้เกิดมาเป็นมนุษย์ ยาก ที่ชีวิตสัตว์อยู่สบาย
ยาก ที่จะได้ฟังธรรมของสัตบุรุษ ยาก ที่พระสัมพุทธจะอุบัติมา

Hard is it to be born as a man, Hard is the life of mortals,
Hard is it to hear the Truth Sublime, Hard as well is the Buddha's rise.

ชินแสแล้ว

๑๑ / ๐๒ / ๒๕๕๗

สารบัญ

ส่วนที่ ๑ วิธีสร้างบุญบารมี พระนิพนธ์ใน

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช

สกลมหาสังฆปริณายก

- ๐๑) ความหมายของบุญบารมี
- ๐๒) บุญเป็นเหตุแห่งความสุข
- ๐๓) ทุกชีวิตอาศัยบุญ
- ๐๔) วิธีสร้างบุญ
- ๐๕) สร้างบุญด้วยการให้ทาน
- ๐๖) การให้ทานที่ได้บุญมาก
- ๐๗) รู้จักให้ ทำให้ความโกรธมลาย
- ๐๘) องค์ประกอบของทานที่สมบูรณ์
- ๐๙) สร้างบุญด้วยการรักษาศีล
- ๑๐) สร้างบุญด้วยการภาวนา
- ๑๑) ผลของบุญ
- ๑๒) บุญกับกุศล
- ๑๓) บุญก่อสุข บาปก่อทุกข์
- ๑๔) วิธีการเพื่อความสุขของชีวิต
- ๑๕) เสบียงเพื่ออนาคต
- ๑๖) ความหมายของบารมี
- ๑๗) บารมีคือคุณธรรมผู้มุ่งดี

๑๘) บารมีสร้างได้ด้วยกรรม

๑๙) ทุกคนควรสร้างบุญบารมี

๒๐) ทุกคนพึงปฏิบัติในบารมีตามควรแก่ฐานะ

ส่วนที่ ๒ ๓๐ วิธีฉลาดทำบุญ และบทความที่เกี่ยวข้องกับ ทาน ศีล ภาวนา จากหนังสือ เทคนิคเพิ่มสุข โดย ภิกษุณีรุ่งเดือน นันทญาณิ อารามภิกษุณี นิโรธาราม

ความหมายของบุญและบารมี

คำว่า **บุญ** แปลตามศัพท์ว่า ชำระ ฟอก ล้าง ท่านแสดงว่าแบ่งเป็น ๒ ก่อน คือ

บุญที่เป็นส่วนเหตุ ได้แก่ความดีต่างๆ เรียกว่า บุญ เพราะเป็นเครื่องชำระ ฟอกล้างความชั่ว หนึ่ง

บุญที่เป็นส่วนผล คือความสุข ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า “ท่านทั้งหลาย อย่ากลัวต่อบุญเลย เพราะคำว่าบุญนี้เป็นชื่อของ ความสุข” ดังนี้ หนึ่ง

คำว่า **บารมี** มาจากคำบาลีว่า “ปารมี” มีคำแปลที่นักภาษาศาสตร์ ได้ให้ไว้หลายอย่าง จะแสดงแต่บางอย่าง คือ แปลว่า อย่างยิ่ง มาจากคำว่า “ปรมะ” ที่ภาษาไทยเรามาใช้ว่า บรม และคำว่า บรม ที่แปลว่าอย่างยิ่งนี้ก็มิใช่ทั้ง ๒ ทาง คืออย่างยิ่งก็บรม หรือไม่คืออย่างยิ่งก็บรม เช่นคำว่า นิพพาน เป็นบรมสุข คือ สุขอย่างยิ่ง สังขารทั้งหลายเป็นบรมทุกข์ คือ ทุกข์อย่างยิ่ง จึงเป็นคำกลางๆ ใช้ได้ทั้ง ๒ ทาง ดังนี้ คำว่า บารมี มาจากคำว่า ปรมะ แล้วมาเป็น ปารมี ไทยเรียกว่า บารมี แต่มีความหมายถึงส่วนที่ดีเท่านั้น ไม่หมายเป็นกลางๆเหมือนอย่างคำว่า ปรมะ

เพราะฉะนั้น คำว่า **ปารมี** จึงมีความหมายที่แปลอีกอย่างหนึ่งว่า เลิศ อย่างยิ่ง ก็คือเลิศหรือประเสริฐอีกอย่างหนึ่ง บารมีแปลว่าถึงฝั่ง อันหมายความว่านำให้ถึงฝั่ง คือจากฝั่งนี้ไปสู่ฝั่งโน้น อันหมายความว่า นำจากฝั่งนี้คือโลก ไปสู่ฝั่งโน้นคือโลกุตตระ เหนือโลก พันโลก อันหมายถึง นิพพาน

ส่วนบุญส่วนผล คือ บุญเป็นในมนุษย์-
สมบัติ ทนสมบัติ มีทรัพย์สมบัติ
บุญเป็นอีกไม่ไปความสูงที่แก้บรรพการไว้ที่พอใด
จุดจุดคือบุญส่วนดีได้ มีทรัพย์ อันได้จาก-
กรรมดีสักก็ บุญเป็นอีกที่แก้บรรพการไว้ที่พอใด ทำให้
บุญดีโดย บุญดีจาก บุญดีได้ โดยอันใด
ทำให้ดีบุญดีจากได้สักดีไม่ไปโดยอันใดบุญดีทั้งนั้น

ศจ. พ.ศ. ๒๕๓๕

บุญเป็นเหตุแห่งความสุข

พระพุทธศาสนาสุภาชิตบทหนึ่งกล่าวไว้แปลความว่า “ผู้ใคร่ประโยชน์ พึงศึกษาบุญนั้นแล อันมีผลเลิศต่อไป ซึ่งมีสุขเป็นกำไร คือ พึงเจริญทานหนึ่ง ความประพฤติสงบหนึ่ง เมตตาจิตหนึ่ง บัณฑิตครั้งเจริญธรรม ๓ ประการ อันเป็นเหตุแห่งความสุขเหล่านี้แล้ว ย่อมเข้าถึงโลกอันไม่มีความเบียดเบียน เป็นสุข”

พระพุทธบาทที่มีมาในปุณฺณสูตรนี้ ตรัสสอนให้ทุกท่าน ทุกบุคคล ผู้ใคร่ประโยชน์ศึกษา**บุญอันเป็นส่วนเหตุ**ให้เกิดผลเลิศต่อไป มีความสุขเป็นกำไร เป็นเหตุให้เกิดความสุข คือ ให้เจริญทาน สมจริยา(ความประพฤติสงบ) และเมตตาจิต รวม ๓ ประการ

คำว่า “บุญ” แปลตามศัพท์หรือพยัญชนะว่า ชำระ ฟอก ล้าง โดยย่อ หมายถึงบุญส่วนเหตุหนึ่ง บุญส่วนผลหนึ่ง

บุญส่วนเหตุ หมายถึง ศึกษา คือ พัง เรียน ให้อ่านและดำรงมั่น เสด็จปฏิบัติเจริญกุศลธรรมทั้งหลาย เช่น ปฏิบัติเจริญธรรม ๓ ประการดังที่กล่าวแล้วนั้น และในพระบาลีไวยากรณ์อีกแห่งหนึ่งได้ตรัสไว้ตอนหนึ่ง แปลความว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรานั้นดำริว่า บัดนี้ เราเป็นผู้มีฤทธิ์อย่างมากอย่างนี้ มีอำนาจมากอย่างนี้ เพราะผลวิบากแห่งกรรม ๓ ประการของเรา คือ ทานหนึ่ง ทมะ(ฝึกอินทรีย์ มีจักขุเป็นต้น และขมกิลเลส มีราคะเป็นต้น)หนึ่ง สันฺญมมะ(สํารวมกายและวาจา)หนึ่ง”

อนึ่ง ได้ตรัสบุญส่วนเหตุไว้ในนิกคณสูตรว่า “นิธิ (ขุมทรัพย์คือบุญ) เป็นสิ่งอันสตรีหรือบุรุษพึงไว้ดีแล้ว ด้วยทาน ศีล สันฺญมมะ และทมะ”

บุญส่วนเหตุ ทัวไปก็ได้แก่กุศลเจตนา ดังที่ตรัสไว้ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุญกิริยาวัตฺตุ (ที่ตั้งแห่งการทำบุญ) ๓ เหล่านี้ คือ บุญกิริยาวัตฺตุ สำเร็จด้วยทานหนึ่ง บุญกิริยาวัตฺตุสำเร็จด้วยศีลหนึ่ง บุญกิริยาวัตฺตุสำเร็จด้วยภาวนาหนึ่ง”

บุญส่วนผล นั้น หมายถึง ผลวิบากของบุญส่วนเหตุนี้เอง ดังที่ตรัสไว้ในปุณฺณสูตรตอนต้นว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายอย่าได้กลัวต่อบุญเลย คำว่าบุญนี้เป็นชื่อแห่งความสุข อันน่าปรารถนา น่าใคร่ น่ารัก น่าพอใจ”

ในธรรมบท ตรัสแสดงบุญส่วนผลไว้ว่า “ผู้มีบุญอันทำแล้ว ย่อมบันเทิงในโลกนี้ ละไปแล้วย่อมบันเทิง ย่อมบันเทิงในโลกทั้งสอง เขาเห็นความบริสุทธิ์แห่งกรรมของตน ย่อมบันเทิง ย่อมบันเทิงทั่ว”

ในนิกคณสูตร ตรัสแสดงผลวิบากแห่งบุญนิธิโดยพิสดารไว้ว่า นิธิคือบุญนี้ อันบุคคลพึงไว้ดีแล้ว อันใครชนะไม่ได้ มีปกติไปตาม ละไปย่อมถือเอาบุญนิธินั้นไปในที่พึงไปทั้งหลาย ไม่ทั่วไปแก่ชนเหล่าอื่น บุญนิธิโจรนาไปไม่ได้ นิธินั้นให้สิ่งที่ใคร่จะได้ทั้งปวงแก่เทพและมนุษย์ทั้งหลาย เทพและมนุษย์ทั้งหลายปรารถนาสิ่งใดๆ สิ่งนั้นทั้งหมดอันผู้มีบุญนิธิ ย่อมได้ด้วยบุญนิธินั้น ความมีผิวพรรณงาม ความมีเสียงไพเราะ สันฐาน ทรวดทรงงาม ความมีรูปร่างงามได้ด้วยบุญนิธินั้น ความเป็นใหญ่ บริวาร ย่อมได้ด้วยบุญนิธินั้น รัชสมบัติแห่งประเทศ ความเป็นใหญ่ จักรพรรดิสุข อันเป็นที่รัก แม้รัชสมบัติแห่งเทพในทิพย์ทั้งหลายย่อมได้ด้วยบุญนิธินั้น

สมบัติอันเป็นของมนุษย์ ความยินดีในเทวโลกและนิพพานสมบัติย่อมได้ด้วยบุญนิธินั้น ความที่ถ้าเมื่ออาศัยความถึงพร้อมด้วยมิตรประกอบทั่วโดยแยบคาย มีความชำนาญในวิชา วิมุตติ ย่อมได้ด้วยบุญนิธินี้ ปฏิสัมภทา (ปัญญาแตกฉานเฉพาะ) วิโมกข์(ความหลุดพ้น) และสาวกบารมี ปัจเจกโพธิ พุทธภูมิ ย่อมได้ด้วยบุญนิธินั้น สัมปทานั้น คือบุญสัมปทา(ความถึงพร้อมด้วยบุญ) มีประโยชน์ผลที่ต้องการใหญ่อย่างนี้ เพราะฉะนั้นบัณฑิตทั้งหลายผู้ทรงปัญญาจึงสรรเสริญความเป็นผู้มีบุญอันทำแล้ว

กล่าวโดยย่อ **บุญส่วนเหตุ** ได้แก่ กุศลเจตนา กุศลกรรม สุจริตกุศลกรรม บุญกิริยาวัตถุทั้งปวง ไตรสิกขา(คือ ศีล สมาธิ ปัญญา) บารมี(คือ พุทธบารมี ปัจเจกโพธิบารมี สาวกบารมี มรรคมืองค์แปด และที่ตรัสยกขึ้นไว้ในปญฺญสุตฺรตอนที่เป็นไวยากรณภาษิตว่า ทาน ทมะ สัจฺญมะ และในนิกมคคาถาว่า ทาน สมจฺรียา เมตตจฺจิต ซึ่งล้วนเป็นเครื่องชำระฟอกล้างกิเลสสาვეทั้งปวง

ส่วน **บุญส่วนผล** ก็สรุปรูปเข้าในมนุษยสมบัติ เทวสมบัติ นิพพานสมบัติ สรุปรูปเข้าอีกเป็นความสุขที่นำปรารภนาใคร่รักพอใจ ตลอดถึงบรมสุข คือนิพพาน อันเกิดจากกรรมวิสุทธึ ความบริสุทธิ์แห่งกรรมของตน ทำให้บริสุทธิ์กาย บริสุทธ์วาจา บริสุทธ์ใจ โดยเฉพาะทำให้จิตบริสุทธิ์จากกิเลสสาვეไปโดยลำดับจนถึงทั้งหมด

ในรัตนัตถยปภาววิยาจนคาถา พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ ๔ แสดงไว้ว่า พระรัตนตรัย คือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ บริสุทธ์สูงสุด ประเสริฐสูงสุดในโลก ย่อมเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์อย่างยิ่งแก่ผู้เลื่อมใสแล้ว

ใคร่ปรารภความบริสุทธิ์แห่งตน ปฏิบัติอยู่โดยชอบ ความบริสุทธิ์จากกิเลสทั้งปวง เป็นความดับจากทุกข์ทั้งหลาย นิพพานเป็นบรมสุข คือ ว่างอย่างยิ่ง (จากกิเลสสาვეทั้งหมด) เป็นบรมสุข คือสุขอย่างยิ่ง

และได้มีอีกคาถาหนึ่งแสดงอธิบายนิพพานว่า ความบริสุทธิ์จากกิเลสทั้งปวงเป็นความดับจากทุกข์ทั้งหลาย ความดับนั้นเป็นสันติ คือ ความสงบแห่งใจ เรียกว่านิพพาน

ในปญฺญสุตฺร ตรัสแสดง**บุญส่วนผล**ก่อน คือ สุข พร้อมทั้งสุขสมบัติ แล้วตรัส**บุญส่วนเหตุ** คือ ทาน ทมะ(ฝึกอันทรีย์มีตาเป็นต้น ช่มกิเลส) สัจฺญมะ(สำรวมกายและวาจา) ส่วนในนิกมคคาถาของพระสุตฺรนี้ แสดง**บุญส่วนเหตุ** คือ ทาน สมจฺรียา เมตตจฺจิต แม้ชื่อธรรมต่างกันบ้าง ส่วนใจความก็เป็นอันเดียวกัน

ทาน คือ การให้การบริจาคพัสดุต่างๆ มีข้าวน้ำเป็นต้น เกื้อกูลผู้รับตามที่ต้องการ ตามที่ควรให้ พระสุคตตรัสสรรเสริญการเลือกให้ ได้มีแบ่งทานเป็นสอง คือ **อามิสทาน** ให้อามิสสิ่งของ **ธรรมทาน** ให้ธรรมสั่งสอน หรือสอนแนะนำ การตั้งโรงเรียนก็จัดเข้าในข้อนี้ ทานข้อนี้จัดเข้าในข้อ **ทานมัยบุญกิริยาวัตถุ**

สมจฺรียา ความประพฤติสงบ ความประพฤติสมควร ความประพฤติสม่ำเสมอ ก็ได้แก่ ศีล(ความสำรวมระวังกายวาจา) ด้วยความตั้งใจดเว้นกรรมที่ก่อภัยเวรต่างๆ เป็นต้น ที่ควรงดเว้น เช่นงดเว้นตามหลักศีล ๕ ข้อนี้ จึงตรงกับสัจฺญมะ ความสำรวมกายวาจาด้วยความตั้งใจที่หมายถึงศีล ข้อนี้จัดเข้าใน**ศีลมัยบุญกิริยาวัตถุ**

เมตตาจิต จิตมีเมตตา รักใคร่ผูกเอื้อใย ปรารถนาให้เจริญสุข
มีความรู้สึกเป็นมิตร ดังที่เรียกว่ามีมิตรจิตมิตรใจ เมตตาที่มีอันเป็นไปในอาการ
ให้ประโยชน์เกื้อกูลเป็นลักษณะ

มีการนำสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลเป็นรส คือเป็นกิจหน้าที่พึงทำ

มีการปลดปล่อยโทสะพยาบาทอาฆาตเป็นเครื่องปรากฏ

มีการแสดงความพอใจของสัตว์ทั้งหลายเป็นปทัฏฐาน

ความสงบพยาบาทเป็นสมบัติของเมตตา

ความมีเสนาหาราคะเป็นวิบัติของเมตตา

เมตตาจิตนี้เป็นทมะประการหนึ่งเพราะเป็นการฝึกจิตให้เป็นเมตตาจิตมิให้
เป็นจิตพยาบาท(เพราะเป็นการข่มกิเลสมีโทสะพยาบาทอาฆาตเป็นต้น)
ทั้งเมตตานี้เป็นเหตุให้ทำทาน ให้สมทานศีล(หรือสมจริยาหรือสัจญมะด้วย)
เมตตาจิตข้อนี้จัดเข้าใน ภาวนามัยบุญกิริยาวัตถุ

ทุกชีวิตอาศัยบุญ

ทุกๆคนที่มีความสุขความเจริญอยู่ดังเช่นที่เป็นอยู่เดี๋ยวนี้ เพราะได้รับความดีจากท่านผู้มีความมุ่งดีทั้งหลาย เป็นต้นว่า ได้รับการบำรุงเลี้ยง ด้วยความรักทะนุถนอมของมารดา บิดา หรือของญาติ หรือของผู้รับอุปการะ ตั้งแต่เกิดมาโดยลำดับ ได้รับการสั่งสอนอบรมศิลปวิทยาจากครูอาจารย์ ได้รับการปกครองเป็นส่วนรวมจากประเทศชาติ ท่านผู้เกี่ยวข้องเหล่านี้ ล้วนได้ประกอบความดีให้แก่ตัวเราทุกคน ทำให้เราทุกคนสามารถ ดำรงชีวิตเติบโตขึ้นมา มีความสุขความเจริญจนถึงเพียงนี้ได้ ถ้าท่านเหล่านี้ ล้วนก่อความชั่วร้ายเสียหายให้ หรือแม้ไม่ได้ก่อให้เพียงแต่หยุดอยู่เฉยๆ ไม่ได้ทำความดีให้ตัวเรา ทุกๆคนเกิดมาแล้วก็คงไม่อาจดำรงชีวิตอยู่ได้ หรือแม้ดำรงชีวิตอยู่ได้ ก็คงไม่ได้รับการศึกษาให้ได้ความรู้เป็นอันขาด ทางที่จะให้เกิดความเจริญ ฉะนั้น จึงกล่าวได้อย่างเต็มทีว่าทุกๆคนเป็นหนี้ ความดีของท่านซึ่งได้ประกอบก่อเอื้อให้แก่ตนมาโดยลำดับ ความดี และความชั่วที่ตรงกันข้ามจึงเป็นสิ่งที่มิได้อยู่จริง และความดีของคนดีทั้งหลาย เป็นเครื่องเกื้อกูลตัวเราทุกคน ความชั่วก็เป็นเครื่องตัดรอนตัวเราทุกคน เฉพาะตัวเราเองนี้แหละสำคัญนัก

ถ้าทำดีก็เป็นความดีเป็นศรีมงคลแก่ตัว

ถ้าทำชั่วก็เป็นความชั่ว เป็นกาลิ เป็นอัปมงคลแก่ตัว

เมื่อกล่าวให้กว้างออกไปโลกต้องพึ่งความดีของคนดีทั้งหลายจึงเกิดความสุข ความเจริญ ส่วนความชั่วของคนชั่วทั้งหลายเป็นเครื่องทำลายโลก

วิธีสร้างบุญ

ความดีดั่งที่กล่าวมานั้นคือ บุญ

ส่วนความชั่วที่ตรงกันข้ามคือ บาป

คำว่าบุญแปลตามศัพท์ว่า ชำระ ฟอก ล้าง ท่านแสดงว่าแบ่งเป็น ๒ ก่อน คือ

บุญส่วนเหตุ ได้แก่ ความดีต่างๆ เรียกว่าบุญเป็นเครื่องชำระ ฟอกล้างความชั่วหนึ่ง

บุญที่เป็นส่วนผล คือความสุขดั่งที่พระพุทธเจ้าตรัส ได้แปลความว่า “ท่านทั้งหลายอย่ากลัวต่อบุญเลยเพราะคำว่าบุญนี้เป็นชื่อของความสุข” ดั่งนี้หนึ่ง

บุญที่เป็นส่วนเหตุคือความดีนั้นเกิดจากการกระทำ ถ้าอยู่เฉยๆไม่ทำ ก็ไม่เกิดเป็นบุญขึ้น การกระทำบุญเรียกว่า **บุญกิริยา** จำเป็นต้องมีวัตถุ คือสิ่งเป็นที่ตั้งหรือเรื่องของการกระทำซึ่งเรียกว่า **บุญกิริยาวัตถุ** แปลว่า สิ่งเป็นที่ตั้งแห่งการกระทำบุญ หรือเรื่องแห่งการกระทำบุญ ทางพระพุทธศาสนาท่านแสดงไว้โดยย่อ ๓ อย่างคือ

(๑) **ทานมัย** บุญสำเร็จด้วยการบริจาคทาน

(๒) **ศีลมัย** บุญสำเร็จด้วยการรักษาศีล

(๓) **ภาวนามัย** บุญสำเร็จด้วยการเจริญภาวนา

บุญคือความดีทั้งสามข้อนี้ เรียกว่าเป็นบุญ เพราะเป็นเครื่องชำระล้าง ความชั่วตลอดถึงรากเหง้าของความชั่ว รากเหง้าของความช่วนั้นเรียกว่า อกุศลมูล (รากเหง้าของอกุศล) มี ๓ อย่างคือ โลภะ (อยากได้หนึ่ง) โทสะ (คิดประทุษร้ายเขาหนึ่ง) โมหะ (หลงไม่รู้จริงหนึ่ง) ชำระได้อย่างไร จักแสดงต่อไปโดยย่อ

สร้างบุญด้วยการให้ทาน

ทาน แปลว่า เจตนาเป็นเหตุให้ก็ได้ การให้ก็ได้ สิ่งของที่ให้ก็ได้ การให้ทานทางพระพุทธศาสนาประสงค์ให้รู้จักเลือกให้ คือ

เลือกบุคคลผู้รับว่าเป็นผู้สมควร

เลือกวัตถุสิ่งของให้เหมาะสม

และตั้งเจตนาให้ดีว่าเพื่อบูชาหรือเพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์ และให้รู้จักประมาณให้เกิดความสุขทั้งแก่ผู้ให้ทั้งผู้รับ มิใช่ว่าเมื่อให้ไปแล้ว ผู้ให้เองกลับขาดแคลนเป็นทุกข์ หรือให้สิ่งที่มีโทษไป ผู้รับไปใช้ทำให้ เป็นทุกข์ เดียวนี้เมื่อพูดกันว่าให้ทานมักเข้าใจกันว่า คือ ให้แก่คนขอทานต่างๆ เมื่อให้แก่พระหรือแก่ทางศาสนาหรือแก่วัดเรียกว่า ทำบุญ ความจริงก็เป็น การให้ทานทั้งนั้น

การให้ทานมีความหมายอย่างกว้างๆว่า การสละบริจาคมสิ่งอะไร แก่ใครๆหรือแก่องค์อะไรๆด้วยการให้เปล่า มิใช่เป็นการซื้อขาย แลกเปลี่ยนหรือให้เช่า และมีความหมายตลอดถึงการให้กำลังกาย กำลังวาจา กำลังใจ กำลังความคิดความรู้ ช่วยในทางต่างๆ สรปลงแล้วก็มี ๒ อย่างคือ

อามิสทาน ให้พัสดุสิ่งของอันเป็นกำลังทรัพย์และกำลังภายนอกต่างๆ หนึ่ง

ธรรมทาน ให้ธรรม อย่างบอกศิลปวิทยาให้ บอกทางของความคิด ความชั่วต่างๆให้ หนึ่ง

ตามความหมายนี้ทานจึงมีครอบคลุมอยู่โดยทั่วไป มารดาบิดา ได้ให้ชีวิตเลือดเนื้อและการอุปการะเลี้ยงดูบุตรธิดามาโดยลำดับ ครูอาจารย์

ได้ให้ศิลปวิทยาแก่ศิษย์ พระมหากษัตริย์พร้อมทั้งรัฐบาลได้ให้การปกครอง บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาราษฎร พระพุทธเจ้าได้ให้พระธรรมแก่โลก และในทางตอบสนอง บุตรธิดาก็ให้แก่มารดาบิดาด้วยการปฏิบัติ ตอบแทนพระคุณท่านต่างๆ ศิษย์ให้แก่ครูอาจารย์ด้วยการตั้งใจเรียนดี ประพฤติดีและตอบแทนอย่างอื่น ๆ ตามโอกาส ประชาษฎรก็ให้ภาษีอากร ถวายเป็นราชพลีและประพฤติตนให้ชอบด้วยหน้าที่ของพลเมืองดี มีความซื่อสัตย์สุจริต จงรักภักดีในพระมหากษัตริย์และประเทศชาติ พุทธศาสนิกชนก็บริจาตุถูปถัมภ์พระพุทธศาสนาและปฏิบัติพระพุทธศาสนา ตามสามารถ เมื่อทุกฝ่ายต่างให้กันและกัน ในทางที่ชอบจึงเกิดความสุข ความเจริญ การให้ทานนี้ขัดกับโลภะ(ความอยากได้) และมัจฉริยะ (ความตระหนี่เหนียวแน่น) เพราะความโลภเป็นเหตุให้รวบรวมเข้ามา ความตระหนี่เป็นเหตุให้หวงแหนไว้ ถ้าทุกๆฝ่ายต่างรวบรวมเข้ามา และหวงแหนไว้แต่อย่างเดียวก็น่าจะเกิดความขาดแคลนอย่างยิ่ง แก่ผู้ที่ไม่สามารถ ซึ่งมีอยู่เป็นอันมาก แต่การขาดแคลนนั่นจักหายไป ในเมื่อทุกๆฝ่ายต่างให้ทานแก่กันและกันตามฐานะ และการให้ทานนั้นก็แสดงว่าเป็นการชนะใจ(คือชนะความโลภ ความตระหนี่) ให้ทานออกไปคราวหนึ่ง ก็ชำระล้างความโลภความตระหนี่ในสิ่งที่ให้นั้นได้คราวหนึ่ง

การให้ทานที่ได้บุญมาก

ความดีที่ควรทำมีอยู่เป็นอันมาก รวมเป็นข้อใหญ่ได้ ๓ อย่างคือ ทาน ศีล ภาวนา

ทานคือการให้ ไม่ใช่มีความหมายแคบๆเพียงให้เงินทองข้าวของ แก่ภิกษุสามเณรหรือคนยากไร้ขาดแคลนเท่านั้น ทานที่สำคัญที่สุด คืออภัยทาน ทาน คือการให้อภัย

การให้ทานไม่ว่าจะเป็นข้าวของเงินทองจุดมุ่งหมายที่แลเห็นชัดๆ คือเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น แต่จุดสำคัญที่ควรเข้าใจก็คือเพื่อชำระกิเลสจากใจ กิเลสตัวนั้นคือโลภะ ผู้ที่ให้ทานโดยมุ่งชำระกิเลสนั้นและถูก ให้ทานโดยมุ่ง ผลตอบแทนเป็นลาภยศสรรเสริญไม่ถูก

ขอให้อย่าลืมความสำคัญประการนี้ มีสติระลึกไว้ให้เสมอว่า การให้ทานแต่ละครั้งไม่ใช่เพื่อช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเดียวแต่ต้องมุ่งเพื่อกิเลส กองโลภะด้วย อย่าคิดจะช่วยเหลือผู้อื่นไปพร้อมกับที่คิดว่าจะได้รับ ผลตอบแทนเป็นความมีลาภยศสรรเสริญสุขจากการให้นั้นด้วย แล้วดีใจว่า การให้ทานของตนเป็นการยิงนกทีเดียวได้สองตัว ได้ทั้งผู้อื่นและจะได้ลาภยศ สรรเสริญสุขของตนด้วย ถ้าจะดีใจว่ายิงนกทีเดียวได้สองตัวก็ให้เป็นสองตัว คนละอย่างคือ ตัวหนึ่งเป็นการช่วยบำบัดทุกข์ของผู้อื่น อีกตัวหนึ่งเป็นการ ละกิเลสในใจตนไปพร้อมกัน ให้ดีใจเช่นนั้นนับว่าใช้ได้เป็นการไม่ผิด

การให้อภัยทานสำคัญกว่าให้ทานด้วยทรัพย์สินของ อภัยทานนี้เป็นเครื่องละกิเลสกองโทสะโดยตรง เมื่อมีผู้ทำให้ไม่ถูกใจแทนที่จะโกรธเกลียดก็ให้อภัยเสีย นี่คือ อภัยทาน

เมื่อมีเหตุมาทำให้โกรธแล้วกลับไม่โกรธ อภัยให้ เช่นนี้ไม่ใช่ผู้ใดจะได้รับผลดีของอภัยทานก่อนเจ้าตัวผู้ให้เอง โกรธเกลียดอะไรเหล่านี้ทำให้จิตใจเราร้อนไม่แจ่มใสเป็นสุข เลิกโกรธเกลียดเสียได้เป็นอภัยทานเป็นเหตุให้ไม่เราร้อน ให้แจ่มใสเป็นสุข ถ้าผู้ใดไม่เคยได้รับรสแห่งความสุขที่เกิดจากอภัยทานก็ลองดูได้ เพื่อให้ได้รับรสนั้นได้ ลองกันในทันทีนี้แหละ เพราะคงจะมีที่นึกขัดเคืองโกรธเกลียดใครอยู่บ้างในขณะนี้ พิจารณาดูใจตนว่าเมื่อรู้สึกเช่นนั้นใจเป็นสุขแจ่มใสหรือพิจารณาให้เห็นจริงก็จะเห็นว่าใจชุ่มฉ่ำมากหรือน้อยเท่านั้น น้อยก็เพียงชุ่มๆมากก็จะถึงร้อน เมื่อพิจารณาเห็นสภาพเช่นนั้นของใจที่มีความไม่ชอบใจหรือความโกรธเกลียดแล้วเพื่อลองรับรสของความสุขจากอภัยทาน ก็ให้คิดให้อภัยผู้ที่กำลังถูกโกรธถูกเกลียดในขณะนั้น ต้องคิดให้อภัยจริงๆ เลิกโกรธละ อภัยให้จริงๆ ละถ้าอภัยได้จริง เลิกโกรธเกลียดได้จริง แล้วให้ย้อนพิจารณาดูใจตนเองจะรู้สึกถึงความเบาสบายแจ่มใสติดกับเมื่อครู่ก่อนอย่างแน่นอน อภัยทานนี้จึงมีคุณยิ่งนักแก่จิตใจ

อย่าคิดว่าคนนั้นคนนี้ทำผิดมาก ต้องโกรธ ต้องไม่ให้อภัย เรื่องอะไรจะไปให้อภัยในเมื่อร้ายกับเราถึงเพียงนั้นเพียงนี้ คิดเช่นนั้นแล้วก็ไม่ยอมอภัยให้ มีหน้าซ้ำกลับมาหาเหตุมาทำให้โกรธมากขึ้นกว่าเดิม การคิดเช่นนี้อย่าเข้าใจว่าเป็นการลงโทษผู้ที่ว่ามาร้ายกับตนมากจนไม่ต้องการให้อภัย

ความจริงเป็นการทำโทษตัวเองต่างหาก เมื่อใจตัวเองต้องร้อนเร่าเพราะความไม่อภัย จะเรียกว่าเป็นการทำโทษผู้อื่นจะถูกได้อย่างไร ต้องเรียกว่าเป็นการทำโทษตัวเองนั่นแหละถูก

ผู้มีปัญญาพึงใช้ปัญญาเพียงพอให้เห็นประจักษ์แก่ใจถึงคุณของอภัยทาน และโทษของการไม่ยอมอภัย

รู้จักให้ ทำให้ความโกรธมลาย

การให้มีคุณ ผู้ให้สบายใจกว่าผู้รับ แม้คนโลกจะอยากได้นั้นได้นี้ของคนนั้นคนนี้อยู่เสมอ เวลาได้ไปก็ยินดีพอใจแล้ว ก็อยากได้ต่อไป ความสบายใจของคนโลกหรือผู้รับย่อมไม่มีอยู่นาน ประเดี๋ยวเดียวที่สบายใจในการได้แล้วก็ร้อนใจต่อไปอีก เพราะความอยากได้อีกต่อไปอีก ความอยากได้ของผู้รับที่ไม่มีเวลาหยุดนั้นเองที่ทำให้ผู้รับไม่เป็นสุขเหมือนผู้ให้ ผู้ให้โดยเฉพาผู้ที่ให้ด้วยความเต็มใจ ยินดีที่จะอนุเคราะห์ สงเคราะห์ ย่อมมีความสบายใจที่ได้ทำสิ่งที่ปรารถนา

ผู้ให้นั้นยังมีความสบายใจ ย่อมมีความสุขที่ได้เป็นผู้ให้ ผู้ไม่เคยเป็นผู้ให้ย่อมไม่เคยรู้อรรถของการเป็นผู้ให้ อันนี้ไม่ได้หมายถึงการให้ทรัพย์สินเงินทองสิ่งของเท่านั้น การให้อภัยทานก็รวมอยู่ด้วย ทั้งการให้อภัยทานยังให้ความสุขแก่จิตใจเป็นพิเศษอีกด้วย คนโกรธมีความร้อน คนไม่โกรธไม่มีความร้อน นึกดูเพียงเท่านี้ก็พอจะเข้าใจว่าอภัยทานมีคุณเพียงไร

อภัยทาน คือ การทำใจให้หายโกรธ ผู้ใดทำให้โกรธถ้าให้อภัยเสียก็หายโกรธ เขารู้หรือไม่รู้เราผู้โกรธแล้วให้อภัยจนหายโกรธนั้นแหละเป็นผู้รู้ว่า จิตใจของเราขณะเมื่อยังไม่ได้ให้อภัยกับเมื่อให้อภัยแล้วแตกต่างกันมาก ร้อนเย็นผิดกันมาก ชุ่มฉ่ำแจ่มใสผิดกันมาก

วิธีทำให้หายโกรธที่ได้ผลแน่นอนก็คือให้ทำใจให้สงบเป็นขั้นแรก เมื่อใจสงบ ซึ่งจะต้องอาศัยวิธีให้ใจถอนจากเรื่องที่ทำให้โกรธอยู่กับเรื่องอื่น ผู้ปฏิบัติธรรมทางพุทธศาสนาใช้วิธีท่อง พุทโธ หรือ ธัมโม สังโฆ จนใจสงบ เมื่อใจอยู่กับ พุทโธ หรือ ธัมโม สังโฆ ถอนจากเรื่องที่เป็นเหตุให้โกรธ

ความไม่คิดถึงเรื่องที่ทำให้โกรธก็จะเกิดขึ้นในขณะนั้น แม้เพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งก็ยิ่งดี เมื่อใจสงบเช่นนั้นแล้วให้คิดเปรียบเทียบดูว่า เวลาที่กำลังโกรธกับเวลาที่หยุดโกรธแม้เพียงชั่วครู่ชั่วยามมีความเย็นใจในเวลาไหน เวลาโกรธหรือเวลาหายโกรธ ย่อมจะได้คำตอบที่ถูกต้องแน่นอน และถ้าไม่ต้อจนเกินไปก็คงจะพยายามรักษาความเย็นใจไว้ อาจจะท่องพุทโธต่อไปให้นานเท่าที่เวลาจะทำได้ก็ได้ หรืออาจจะพยายามคิดว่าโกรธไม่เป็นคุณอย่างใดเลย เป็นโทษเท่านั้น และความโกรธจะหายไปไม่ได้ ถ้าไม่อภัยให้ผู้เป็นเหตุแห่งความโกรธเสีย

ที่ว่าความโกรธจะหายไปไม่ได้นั้นหมายความว่า ความโกรธที่จะต้องดับไปแน่นอนตามธรรมดาของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ที่เมื่อมีเกิดต้องมีดับ แต่การที่ความโกรธดับไปเองตามหลักธรรมดาจะไม่หมดไปจากใจ จักฝังอยู่ในความมัวหมองของใจ แม้จะสังเกตเห็นไม่ได้ในขณะที่ดับ แต่เมื่อถึงเวลาเกิดขึ้นอีกจะเพิ่มมากขึ้น คนที่อะไรรินดอะไรรนอยก็โกรธนั้นเป็นผู้ที่มีความโกรธฝังสะสมอยู่ในใจแล้วเป็นอันมาก ความโกรธนั้นเกิดขึ้นทีหนึ่งแม้ดับไปแล้วก็ไม่หายไปไหน แต่จะฝังอยู่ในใจเป็นพื้นแห่งความเศร้าหมองไม่บริสุทธิ์ผ่องใส แต่ถ้าหาเหตุผลให้เกิดความรู้สึกไม่ถือโกรธคือให้อภัยเสียได้ในทันที ไม่ปล่อยให้ดับไปเองตามหลักธรรมดา นั้นแหละจึงจะทำให้ความโกรธในเรื่องนั้นๆ ไม่ฝังลงเป็นพื้นใจต่อไป แต่จะหมดสิ้นไปได้เลยเหมือนสีที่หยดลงพื้น ถ้าใช้น้ำมันเช็ดเสียให้สะอาดหมดจดทันทีก็จะไม่ฝังลงในเนื้อ แต่ถ้าไม่เช็ดให้หมดจดทิ้งไว้แม้จะแห้งไม่ติดมือติดเท้าแต่ก็จะเป็นรอยมลทินติดอยู่อย่างแน่นอน แม้จะขูดขัดในภายหลังก็ยากที่จะสะอาดได้จริง สู้ทำความสะอาดเสียทันทีที่มันไม่ได้ อภัยทานเปรียบเหมือนการทำความสะอาดใจทันทีที่นั่นเอง

องค์ประกอบของทานที่สมบูรณ์

องค์สมบัติของทานนั้นตรัสไว้ว่ามี ๓ อย่างคือ

เจตนาสมบัติ ถึงพร้อมด้วยเจตนา หมายความว่า มีเจตนาดีในกาลทั้งสาม คือ ก่อนให้ กำลังให้ และให้แล้ว

วัตถุสมบัติ ถึงพร้อมด้วยวัตถุ คือ มีวัตถุที่สมควรจะให้ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ

ปฏิคาหกสมบัติ ถึงพร้อมด้วยผู้รับ คือ มีผู้รับที่สมควร

เจนาสมบัติ ข้อแรก ถ้าคิดดูสักหน่อยก็จะเห็นว่ามีสำคัญ เป็นประการแรก เพราะถ้าไม่มีเจตนาจะให้เกิดขึ้นการให้ก็เกิดขึ้นไม่ได้ หรือมีเจตนาจะให้เหมือนกันแต่มิใช่ให้ในทางเป็นบุญ (ให้ในทางเป็นสินบน เป็นต้น) ก็ไม่เรียกว่า เป็นเจตนาสมบัติ เมื่อมีเจตนาที่จะสละบริจาคนั้น เพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์บูชาแก่ผู้ที่มีความสมควรเช่นนั้นจึงจะเป็นเจตนาสมบัติ

วัตถุสมบัติ ก็มีความสำคัญ เพราะจะต้องมีวัตถุอันสมควร หมายถึง วัตถุที่เป็นของตน

อันเกิดจากการแสวงหาได้มาในทางที่ชอบ

ทั้งเป็นสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ผู้รับ

เช่น ถ้าผู้รับขาดแคลนอาหารก็ให้อาหาร ผู้รับขาดแคลนยา ก็ให้ยา เป็นต้น สมบัติข้อนี้จึงได้แก่ผู้ที่มีทรัพย์สิ่งของ ถ้าไร้ทรัพย์ ก็ไม่อาจจะทำทานได้ ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงทรงสอนให้แสวงหาทรัพย์ก่อน ดังที่มีในหลักธรรมว่า

ด้วยประโยชน์ปัจจุบันและเมื่อแสวงหาได้ทรัพย์มาแล้ว ยังทรงสอนให้ แบ่งทรัพย์ออกเป็นส่วนๆ เช่น ได้ตรัสสอนไว้ในพระสูตรหนึ่งว่า “พึงแบ่ง โภคะออกเป็น ๔ ส่วน คือบริโภคนิสัยส่วนหนึ่ง ประกอบการงานสองส่วน เก็บไว้ส่วนหนึ่งสำหรับคราวอันตราย”

ส่วน**ปฏิคาหกสมบัติ** ข้อท้ายก็มีความสำคัญเพราะจะต้องได้ ผู้ที่สมควรจะรับ มิใช่ว่าจะควรให้โดยไม่เลือก

ได้มีสุภาชิตกล่าววว่า “ทานที่เลือกให้ พระสุตตทรงสรรเสริญ” ทานที่ประกอบด้วยองค์สมบัติทั้งสามนี้ เป็นทานที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา

สร้างบุญด้วยการรักษาศีล

ศีล แปลว่า ปกติ หมายถึง ปกติกาย ปกติวาจา ปกติใจ เพราะมีใจ คิตรงดเว้นจากโทษทางกายทางวาจาที่ควรงดเว้น ดังเช่นที่ระบุไว้ในศีล ๕

ศีลจึงสำเร็จด้วยวิริติเจตนา แปลว่า เจตนาคิตรงดเว้น คำว่า วิริติ กับคำว่า เวมณิ แปลว่างดเว้นเหมือนกัน

วิริติโดยทั่วไปมี ๓ คือ

๑. **สัมปัตตวิริติ** ความงดเว้นจากวัตถุที่จะพึงล่วงได้ อันมาถึงเฉพาะหน้า คือไม่ได้รับถือศีลมาก่อน แต่เมื่อได้พบสัตว์มีชีวิตที่จะฆ่าได้ ไปพบทรัพย์ที่จะลักได้ แต่ก็ไม่ฆ่าไม่ลัก เป็นต้น ความคิดงดเว้นได้อย่างนี้ ก็เป็นศีลเหมือนกัน แต่ถ้างดเว้นเพราะไม่ได้โอกาสไม่จัดว่าเป็นศีล

๒. **สมათานวิริติ** ความงดเว้นด้วยอำนาจการถือเป็นกิจวัตร การรับถือศีลที่เรียกว่า สมათานศีล เพราะคำว่าสมათานแปลว่าการรับถือ จะสมათานด้วยตนเองคือตั้งจิตว่าจะงดเว้นจากโทษข้อนั้นๆเองก็ได้ จะสมათานด้วยรับจากผู้อื่นซึ่งเป็นผู้มีศีล เช่น พระภิกษุสามเณรก็ได้ ถึงแม้จะรับจากผู้อื่นก็มีใจจะรับแต่ปาก ต้องตั้งใจรับจึงจะได้ศีลก่อนแต่รับศีลจากผู้มีศีลมีธรรมเนียมของสภและศีลดังกล่าวแล้ว

๓. **สมุจเฉทวิริติ** ความเว้นด้วยตัดขาดมีอันไม่ทำอย่างนั้นเป็นปกติ ตามภูมิของคนผู้ปฏิบัติ ท่านกล่าวว่า เป็นวิริติของพระอริยเจ้า แต่เมื่อจะอธิบายให้ฟังทุกๆไปก็อาจอธิบายได้ว่า คือเว้นจนเป็นปกติของตนจริงๆ

สรุปเบญจศีล คือ

๑. เว้นจากการฆ่าสัตว์มีชีวิต

๒. เว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขาไม่ได้ให้ ด้วยจิตคิดลัก

๓. เว้นจากการประพฤตินิดในกาม

๔. เว้นจากการกล่าวเท็จ

๕. เว้นจากการดื่มน้ำเมาคือสุราเมรัย อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

เบญจธรรม แปลว่า ธรรม ๕ ประการ คำว่า ธรรม แปลว่าทรงไว้ หรือดำรงรักษาไว้ ในที่นี้หมายถึงส่วนที่ดี จึงมีความหมายว่า ทรง คือรักษาไว้ หรือดำรงรักษาไว้ ๕ ประการ ในที่นี้หมายถึงธรรมที่คู่กันกับศีล ๕ เรียกว่า กัลยาณธรรม แปลว่า ธรรมงาม เป็นเครื่องบำรุงจิตใจให้ตั้งงามสร้างอหยาศัย นิสัยที่ดี

ศีลเป็นเหตุให้งดเว้นไม่ทำสิ่งที่ เป็นโทษ ถ้ามีเพียงศีลก็มีเพียงงดเว้นได้ จากโทษ แต่ก็ยังมีได้ทำคุณความดีต่อเมื่อมีธรรมอยู่ด้วยจึงจะเป็นเหตุ ให้ทำคุณความดี ยกตัวอย่างเช่น รักษาศีลไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต เดินไปพบ คนนอนหลับอยู่ในทางรถไฟมีรถไฟแล่นมาแต่ไกล ควรจะปลุกบอกเขาได้ แต่ไม่ปลุกบอก อย่างนี้ศีลไม่ขาดเพราะมิได้ไปฆ่าเขา แต่ขาดธรรมคือเมตตา ต่อเมื่อปลุกให้เขารีบหนีออกจากรางด้วยเมตตาจิตจึงจะชื่อว่ามีธรรม ฉะนั้น พระพุทธเจ้าจึงตรัสทั้งศีลทั้งธรรมคู่กันไว้ในหลายแห่งว่า “มีศีลมี กัลยาณธรรม” ดังนี้

๑. เมตตา กรุณา คู่กับ ศีลสิกขาบทที่ ๑

๒. สัมมาอาชีวะ คู่กับ ศีลสิกขาบทที่ ๒

๓.ความสำรวมในกาม คู่กับ ศีลสิกขาบทที่ ๓

๔.ความมีสัจจะ คู่กับ ศีลสิกขาบทที่ ๔

๕.ความมีสติรอบคอบ คู่กับ ศีลสิกขาบทที่ ๕

เบญจธรรมนี้ไม่ต้องขออย่างขอศีล ให้ปฏิบัติอบรมบ่มเพาะปลูกให้มีขึ้นประจำจิตใจด้วยตนเอง ได้มีพุทธภาษิตตรัสไว้ที่แปลความว่า “พึงประพฤติสุจริตธรรม ไม่ประพฤติทุจริตรธรรม ผู้ประพฤติธรรมโดยปกติ ย่อมอยู่เป็นสุข ทั้งโลกนี้ ทั้งในโลกอื่น”

ศีล เป็นความดีที่สูงกว่าทานขึ้นมาอีกชั้นหนึ่ง มีความหมายกว้างๆว่า ความประพฤติงดเว้นจากการเบียดเบียนกันและกันให้เดือดร้อน เรียกว่า อภัยทาน แปลว่าให้อภัย คือให้ความไม่มีเวรมิภัยแก่ใครๆ เรียกว่าเป็นบุญ เพราะเป็นเครื่องชำระล้างโทษ(คือความคิดประทุษร้าย) เพราะศีลคือ ความเว้นจากความประทุษร้ายเขา เมื่อรักษาศีลไว้ได้ก็เป็นอันชำระใจในข้อนี้

สร้างบุญด้วยการภาวนา

คำว่า ภาวนา ไม่ใช่หมายถึงการท่องบ่นอะไรเบาๆในใจอย่างไม่รู้เรื่อง ดังที่เข้าใจกันอยู่โดยมาก ตามศัพท์แปลว่า การทำให้มีขึ้น ให้เป็นขึ้น จึงมีความหมายถึงการปฏิบัติให้บังเกิดผลได้อย่างจริงจัง เหมือนอย่างเรียนมาแล้วทำไมได้ไม่เรียกว่าภาวนา ต่อเมื่อมาปฏิบัติหรือทำให้มีขึ้น ให้เป็นขึ้น จึงเรียกว่า ภาวนา คำว่าภาวนาจึงมีความหมายแข็งแรง เป็นภาคปฏิบัติโดยตรง ในที่นี้หมายถึง

การอบรมจิตใจให้ตั้งมั่น จัดเป็นจิตตสิกขาหรือสมาธิหนึ่ง

อบรมความรู้ความเห็นที่ถูกชอบให้มีขึ้น จัดเป็นปัญญาสิกขาหนึ่ง

รวมความแล้ว อบรมใจให้บริสุทธิ์สะอาดให้สว่างไสวด้วยสมาธิ

และปัญญาเรียกว่า เป็นบุญ คือความดีที่สูงกว่าศีลขึ้นมาเพราะเป็นเครื่องชำระล้างโทษ คือความหลงไม่รู้จริงให้หมดไป

ผลของบุญ

บุญ คือความดีอันได้แก่ ทาน ศีล และภาวนา ดังกล่าวมานี้เป็น **บุญส่วนเหตุ**

ให้บังเกิดผลคือ ความสุข ซึ่งท่านจัดเป็นบุญอีกเหมือนกันเรียกว่า **บุญส่วนผล** ซึ่งเกิดจากความบริสุทธิ์ใจ

จิตใจที่ถูกรุมอยู่ด้วย **อกุศลมูล** (คือ โลภะ โทสะ โมหะ) เป็นจิตใจบาป เมื่อจิตใจบาปไม่เสียแล้วก็ป็นเหตุให้ทำบาปต่างๆ

ส่วนจิตใจที่ชำระ โลภะ โทสะ โมหะ ออกเสียได้หรือจะพูดว่าเป็นจิตที่ประกอบด้วย อโลภะ (ไม่อยากได้) อโทสะ (ไม่คิดประทุษร้ายเขา) อโมหะ (ไม่หลง) ก็ได้ เป็นจิตใจบุญ เมื่อมีจิตใจเป็นบุญก็เป็นเหตุให้ทำบุญต่างๆ อโลภะ อโทสะ อโมหะ ทั้งสามนี้ท่านเรียกว่า **กุศลมูล** แปลว่ารากเหง้าแห่งกุศล ตรงกันข้ามกับอกุศลมูล โดยความคือจิตใจบาปและจิตใจบุญนั่นเอง กุศล แปลว่ากิจของคนฉลาด หมายถึงความดี

อกุศล แปลว่ากิจของคนไม่ฉลาด หมายถึงความชั่วเช่นเดียวกับบาป สรุปความว่า ผลของบุญคือความดีนั้น คือความสุขที่เกิดจากความบริสุทธิ์ใจ เพราะการทำบุญคือความดีโดยตรงมุ่งชำระพอกล้างจิตใจให้บริสุทธิ์สะอาด จาก โลภะ โทสะ โมหะ ซึ่งเป็นอกุศลดังกล่าวมาแล้ว นี้เรียกว่า **ทำบุญเพื่อบุญ** หรือ **ทำความดีเพื่อความดี** แต่ละคนถ้าลองหัดทำบุญเพื่อบุญดังกล่าว จะมีความสุขอันเกิดจากความบริสุทธิ์ใจ ซึ่งเป็นความสุขอย่างบริสุทธิ์ ในปัจจุบันที่ทำนี้เอง ทางพระพุทธศาสนามุ่งผลดีที่เป็นปัจจุบันเช่นนี้

มิใช่มุ่งผลแก่คนที่ตายไปแล้วคือผลในโลกหน้า แต่ความดีทั้งหลายนั้น ย่อมให้ผลยั่งยืน ก็ยังอำนวยผลแก่คนรุ่นเราในปัจจุบันนี้ ถ้าคนรุ่นเรา ในปัจจุบันไม่ช่วยกันทำลายความดีที่ท่านสร้างไว้ ช่วยกันสร้างความดีสืบต่อไป ไม่เอาแต่ โลก โกรธ หลง ซึ่งเป็นอกุศลมูลขึ้นมา ก็จะได้ความสุขแต่ละคน และจะสืบความสุขต่อไปถึงอนุชนภายหน้าไม่ต้องเสียชื่อว่าเสื่อมสันต์ ยังมีความดีให้คนรุ่นต่อไปประลึกและนับถือ

ผู้ที่ทำบุญทำกุศลทำคุณงามความดีเพราะรู้ว่า เป็นสิ่งควรทำนั้น ถูกต้อง จักไม่เกิดผลไม่ได้อย่างไร

แต่ผู้ที่ทำบุญทำกุศลทำคุณงามความดีเพราะรู้ว่า จะได้รับผลตอบแทนที่ดีต่างๆ เช่นนี้ไม่ถูกต้องสมบูรณ์เพราะมีทางจะก่อให้เกิดโทษได้ ไหนๆจะทำบุญทำกุศลทำดีทั้งที ก็ควรเข้าใจและควรทำใจให้ถูกต้อง เพื่อจักได้เสวยผลแห่งการงานนั้นเต็มบริบูรณ์เป็นอานิสงส์

ถ้าจะปล่อยนกงปล่อยปลาสักทีก็ขอให้ทำใจให้ได้ว่า เพื่อให้ชีวิตแก่สัตว์ ไม่ใช่เพื่อให้ตัวเองหายเจ็บหายไข้ มีอายุมันขวัญยืน

ถ้าจะให้เงินให้ทองคนยากคนจนเมื่อใดก็ขอให้ทำใจให้ได้ว่า เพื่อบรรเทาความลำบากยากไร้ของเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ไม่ใช่เพื่อไม่ให้ตัวเองขาดแคลน หรือถ้าเกิดขาดแคลนขึ้นมาเมื่อใดขอให้ผู้มีผู้มาช่วย

ถ้าจะสวดมนต์ภาวนาก็ขอให้ทำใจให้ได้ว่า เพื่อให้ใจเกิดสมาธิหรือให้ใจน้อมนึกถึงคุณพระรัตนตรัย ไม่ใช่เพื่อให้เกิดผลอย่างอื่น

ที่ยกมาเป็นตัวอย่างนี้เป็นเพียงส่วนน้อย ยังมีการทำบุญทำกุศลทำความดีอีกหลายอย่างที่คุณทำควรทำใจให้ถูกต้อง ทำใจเสียให้ถูกต้องแล้ว

ผลที่เกิดขึ้นจะดีเอง จะปราศจากโทษเอง เพราะผลดีผลร้ายนั้นไม่ได้เกิดจากใจมุ่งมาดปรารถนา ผลเกิดแต่เหตุเท่านั้น **เหตุสมควรแล้วผลต้องเกิดแน่** การไปมุ่งผลแม้ทำเหตุสมควรแก่ผลที่มุ่งนั้นก็ไม่ต้องแก่แท้จริง

การอิจฉาริษยา น้อยเนื้อต่ำใจ ทะเยอทะยาน รวมทั้ง ความโลภ โกรธ หลง ทั้งหลายเกิดได้จากการทำใจไม่ถูกเมื่อทำบุญทำกุศลทำคุณงามความดี อธิบายเช่นนี้อย่าคิดผิดหนักยิ่งขึ้นไปว่า ถ้าเช่นนั้นก็อย่าทำบุญกุศลเสียเลยดีกว่า

การทำบุญทำกุศลทำคุณงามความดีเป็นสิ่งดีแน่ ดีแท้ ควรทำด้วยกันทุกคน แต่เมื่อทำแล้วทั้งนี้ก็ควรพยายามทุกอย่างที่จะให้ได้ผลบริสุทธิ์ ปราศจากมลทินเครื่องเศร้าหมอง

ขอให้ทุกคนลองดูแต่บัดนี้ แล้วสังเกตดูจิตใจตนให้เห็นผลชัดแจ้งว่า เมื่อทำบุญทำกุศลทำคุณงามความดีด้วยการทำให้ถูกต้องกล่าว จะสบายใจกว่าหรือไม่ จักได้รับผลดีเพิ่มขึ้นหรือว่าน้อยลง ขอให้ทุกคนตั้งใจไว้ให้ดี ทำใจให้ถูกทุกครั้งที่จะทำบุญทำกุศลทำคุณงามความดี ซึ่งทุกคนมีโอกาสทดลองด้วยกันทั้งนั้น ออกจากบ้านไปพบขอทานสักคน หยิบเงินออกส่งให้ ทำใจให้ถูกกว่าเพื่อช่วยให้เขาขาดแคลนน้อยลง ทำใจให้เกิดความรู้สึกเช่นนั้นให้ได้จริงๆ พยายามทำให้ได้ทุกครั้ง ไม่ว่าจะให้อะไรใครก็ตามแล้ว จะพบความรู้สึกอย่างใหม่ในใจ เป็นความรู้สึกที่มีค่าเกินกว่าค่าของการบริจาคเป็นอันมาก ผู้ที่ยังบริจาคทำบุญทำกุศลมากเพียงไร ยิ่งจำเป็นต้องทำใจให้ถูกมากเพียงนั้น ไม่เช่นนั้นแล้ว บุญกุศลที่ทำโดยตั้งใจไว้ไม่ถูกจะพาไปให้ต้องเป็นทุกข์ในภพภูมิต่อไป เพราะจะพาให้ต้องเกิดนั่นเอง

บริจาคแล้วก็วางเสียอย่าไปยึดมั่นเอาไว้ ว่าได้ทำนั้นบริจาคนี้มากมายจะมีวิมานในเมืองฟ้าใหญ่โตมโหฬารยิ่งขึ้นทุกที อย่าทำไปโดยยึดมั่นไปเป็นอันขาดจะได้พ้นทุกข์สิ้นเชิงในวันหนึ่ง ความพ้นทุกข์สิ้นเชิงนี้เป็นที่พึงปรารถนาอย่างยิ่ง และก็อย่าเห็นว่าการปรารถนาความพ้นทุกข์สิ้นเชิงเป็นโลภะ โลภะนั้นหมายถึงปรารถนาต้องการในสิ่งที่จะทำให้เกิดกิเลส เช่น ยึดอยู่ หลงอยู่ ปรารถนาต้องการความบริสุทธิ์หลุดพ้น หาได้เป็นโลภะไม่

บุญกับกุศล

มีคำอยู่สองคำที่พูดกันอยู่เนืองๆ โดยเฉพาะผู้นับถือพระพุทธศาสนา จะพูดคำทั้งสองนี้กันเป็นประจำแทบทุกคน คำทั้งสองนี้ก็คือคำว่า “บุญ” กับคำว่า “กุศล” และปกติก็พูดคู่กันไปว่า บุญกุศล เช่น ทำบุญทำกุศล แต่ก็คงจะมีไม่น้อยที่ไม่เข้าใจคำว่าบุญและกุศลนี้ถูกต้องเพียงพอ ขออธิบายให้ฟังพอสังเขป เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง

ทำบุญเป็นเรื่องของกาย เช่น ให้อทาน เป็นเรื่องของวัตถุที่หยิบยกให้กันได้ แต่ทำกุศลเป็นเรื่องของใจ เป็นการอบรมใจให้งดงามผ่องใส ห่างไกลจากกิเลสโดยควร

บุญกุศลเป็นของคู่กันไม่ควรแยกจากกัน คือ ไม่ควรเลือกทำแต่บุญ หรือไม่ควรเลือกทำแต่กุศล ควรจะต้องทำทั้งบุญและกุศลควบคู่กันไป จึงจะสมบูรณ์ เหมือนกินข้าวแล้วก็ต้องกินน้ำ ไม่เช่นนั้นจะไม่รู้สึกรู้สีกว่าเพียงพอแล้ว กินแต่ข้าวไม่กินน้ำเรียกว่าบริโภคน้ำอาหารอิมเรียบร้อย ต้องกินทั้งสองอย่าง เรียบร้อยจึงจะเรียกว่า บริโภคน้ำอาหารมือนั้นเสร็จเรียบร้อย **ทำบุญจึงต้องทำกุศลด้วย**

ทำบุญจึงต้องทำกุศลด้วย ก็คือ เมื่อให้อทานทั้งหลาย รวมทั้งการถวายอาหารพระ ให้อาหารเป็นทานแก่ผู้ต้องการหรือให้เงินทองแก่ผู้ขาดแคลน เหล่านี้เป็นต้น เมื่อให้อทานดังกล่าวแล้วควรต้องทำกุศลด้วย คือ อบรมใจตนเองให้มีกุศล กุศลหมายถึงความฉลาด อบรมใจให้มีกุศลก็คือ อบรมใจ

ให้ฉลาด ให้มีปัญญาสามารถพาดนให้พ้นความทุกข์ ความเดือดร้อนทางใจ ให้ได้ การอบรมใจให้ฉลาดนี้แหละคือ การทำกุศล

อย่างไรก็ตาม บางทีบุญและกุศลก็เกี่ยวพันกันอยู่อย่างแยกกันไม่ออก เช่นการทำทาน บางครั้งก็เป็นเรื่องของบุญ แต่บางครั้งก็เป็นเรื่องของกุศล เช่นอภัยทาน

อภัยทานนี้เป็นเรื่องของกุศลก็ได้ เป็นเรื่องของบุญก็ได้ ถ้าผู้ใดมีโทษต่อตน เช่น ทำให้ตนโกรธแค้นขัดเคือง แม้ว่าจะอภัยโทษให้อย่างไรเสียไม่ได้ นั่นก็เรียกว่าเป็นบุญได้ แต่ไม่เรียกว่าเป็นกุศล

แต่ถ้ามีใจมีเหตุผล มีเมตตา แล้วอภัยให้ เป็นการอภัยโทษด้วยความเต็มใจ ด้วยใจที่ประกอบด้วยเหตุผลอันใคร่ครวญแล้ว นั่นเป็นกุศล

เป็นการทำกุศลทั้งๆที่เป็นการอภัยโทษหรืออภัยทานด้วยกัน แต่ก็แยกจากกันได้ในเรื่องเป็นบุญหรือเป็นกุศล

จึงเห็นได้ชัดว่าเรื่องของกุศล ถ้าใจสว่างขึ้น มีปัญญาขึ้น นั่นเป็นกุศล ถ้าใจไม่เกิดความใส ความสว่าง ความมีปัญญาอย่างใดเลย นั่นก็เป็นเรื่องของบุญเท่านั้น

ที่ประณีตยิ่งกว่านั่นคือ แม้ว่าจะไม่สามารถให้อภัยทานที่เป็นบุญได้ แต่ถ้าใจไม่ถึงโทษเพราะสว่างแล้วด้วยปัญญา ด้วยเหตุผล ด้วยเมตตา นั่นก็เป็นอภัยทาน นั่นก็เป็นกุศล

บุญกับกุศล ไหนมีความสำคัญกว่ากัน

ยกข้อนี้ขึ้นพิจารณาก็น่าจะเห็นได้ว่า **กุศลสำคัญกว่า**

กุศล เปรียบเทียบเหมือน ข้าว

บุญ เปรียบเหมือน น้ำ

กินข้าวแล้วไม่ได้กินน้ำ แม้จะรู้สึกไม่อิ่มสมบูรณ์ แต่ก็ยังดีกว่าไม่ได้กินข้าวเลย กินแต่น้ำเท่านั้น

อิ่มแบบกินแต่ข้าว กับ อิ่มแบบกินแต่น้ำ แตกต่างกันอย่างไรร เข้าใจความนี้แล้วก็จะเข้าใจได้ด้วยว่า ทำแต่กุศลกับทำแต่บุญ แตกต่างกันอย่างไรร ดังนั้น แม้เมื่อเป็นไปได้แล้ว ทุกคนจึงควรทำทั้งบุญและกุศลไปพร้อมกัน แต่ถ้าจะต้องเลือกระหว่างทำบุญกับทำกุศล คือ ไม่ทำทั้งสองอย่างได้พร้อมกันก็ต้องเลือกกุศล

กุศลเป็นสิ่งที่ทำได้เสมอเพราะเป็นเรื่องเฉพาะตัวของทุกคน ไม่เกี่ยวกับผู้อื่น อุปสรรคอื่นไม่อาจห้ามการทำกุศลของใครได้เลยโดยเด็ดขาดตัวเองเท่านั้นที่จะทำให้ตัวเองไม่ได้ทำกุศล ฉะนั้น จึงควรพิจารณาในเรื่องนี้ให้รอบคอบและอย่าปล่อยให้ตัวเองเป็นอุปสรรคกีดขวางตัวเองไม่ให้ทำกุศล คือ การอบรมใจให้สว่าง สะอาด ฉลาด พร้อมด้วยสติ ปัญญา เมตตา กรุณา เป็นต้น

บุญก่อสร้าง บาบก่อสร้าง

ใครเคยเห็นหน้าตาของความดีและความชั่วบ้างว่าเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่หญิงหรือชาย มีบ้านเรือนภูมิลำเนาอยู่ไหน

อันความดีความชื่อนั้นไม่มีตัวตน แต่มีคนทำดีหรือทำชั่ว และมีผลของการทำ

เหมือนอย่างความร้อนความหนาวไม่มีตัวตน ความหิวกระหายความอิมหน้าสำราญไม่มีตัวตน แต่มีคนที่ร้อนหรือหนาว มีคนที่หิวกระหายหรืออิมหน้าสำราญ

คนที่ร้อนเพราะมีความร้อนคนที่หนาวเพราะมีความหนาวฉันทใครคนดีจะเป็นเด็กดี ชายดี เด็กหญิงดี นายดี นางดีก็ตาม เพราะมีความดีคนชั่วจะเป็นเด็กชายชั่ว เด็กหญิงชั่ว นายชั่ว นางชั่ว ก็ตาม เพราะมีความชั่วฉันทนั้น

ฉันทนั้น ผู้ต้องการจะเห็นหน้าตาของความดี จะดูหน้าตาของคนดีแทนก็ได้ ต้องการจะเห็นหน้าตาของความชั่ว จะดูหน้าตาของคนชั่วแทนก็ได้

คนดีเพราะมีความดีนั้น คือคนที่ทำดีต่างๆ ทั้งแก่ตนและส่วนรวม ส่วนคนชั่วเพราะมีความชื่อนั้น คือคนที่ทำชั่วต่างๆ ทั้งเกี่ยวกับตนเองและส่วนรวม

ยกตัวอย่างตัวของเราทุกๆคน เมื่อช่วยทำการใจบ้านในโรงเรียนหรือการที่เป็นประโยชน์ทั่วไปต่างๆ ก็เป็นที่สรรเสริญยกย่องเพราะการทำนั้นก่อให้เกิดสุขประโยชน์ นี้คือความดีที่มีอยู่ที่ตัวเราเอง ซึ่งเป็นคนดีขึ้นเพราะทำดี

เมื่ออยากจะดูหน้าตาของความดีก็จงส่องกระจกดูหน้าของเราเอง จะรู้สึกความภาคภูมิใจที่แฝงอยู่ในใบหน้าในสายตาอันส่องเข้าไปถึงจิตใจที่ดี อาจมีความอึดใจในความดีของตนเป็นอย่างมากก็ได้

แต่ถ้าตัวเราเองทุกๆคนทำไม่ดีต่างๆในบ้านบ้าง ในโรงเรียนบ้าง ในที่ต่างๆบ้าง ทำให้เกิดความทุกข์ร้อนเสียหายแก่ใครๆ ก็เป็นที่ติฉินนินทา เพราะการทำนั้นก่อให้เกิดโทษ นี่คือการชั่วที่มีอยู่ที่ตัวเราเอง ซึ่งเป็นคนชั่วขึ้น เพราะทำชั่ว เมื่ออยากจะดูหน้าตาของความชั่ว ก็จงส่องกระจกดูหน้าของเราเอง จะรู้สึกความอับยศอดสูความปิดบังซ่อนเร้นที่แฝงอยู่ในใบหน้าในสายตา อันส่องเข้าไปถึงจิตใจที่ไม่ดี อาจมีความสร้อยเศร้า ต่ำหนืดตนเอง รังเกียดตนเองเป็นอย่างมาก เพราะรู้สึกสำนึกขึ้นบ้างก็ได้

สรุปความว่าการกระทำทุกอย่างที่น่านิยมนิยมชมชอบ ก่อให้เกิดสุข ประโยชน์แก่ตนเองแก่ผู้อื่น คือความดี การกระทำทุกอย่างที่น่าตำหนิติเตียน ก่อให้เกิดทุกข์โทษแก่ตนเองแก่ผู้อื่น คือความชั่ว

วิธีการเพื่อความสุขของชีวิต

พระพุทธศาสนสุภาชิตบพหนึ่งกล่าวไว้แปลความว่า “ละเหตุทุกข์ได้ เป็นสุขในที่ทั้งปวง” ความหมายโดยตรงและโดยง่ายของพุทธภาษิตนี้ก็คือ ไม่ทำเหตุที่จะนำให้เกิดความทุกข์ ก็จะไม่มีความทุกข์ ก็จะเป็นสุข ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนตำบลใดก็จะเป็นสุข ก็จะเป็นสุข ที่จริงแล้วก็ไม่มีอะไรที่จะทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งได้ เป็นสังขะที่เห็นได้ถนัดชัดเจนแล้ว ไม่ทำเรื่องให้เกิดทุกข์ ก็ไม่มีทุกข์ ก็มีแต่สุขเหมือนไม่ให้ท้องว่างก็ไม่หิว ไม่ซุบผ้าขาวลงในน้ำสีดำ ผ่าก็ไม่ดำ การไม่ปล่อยให้ท้องว่างคือการละเหตุที่จะทำให้ท้องเป็นทุกข์ คือ หิว การไม่ซุบผ้าขาวลงในน้ำสีดำ คือ การละเหตุที่จะทำให้ผ้าเป็นสีดำ

เหตุนี้มีความสำคัญยิ่งนักเพราะเป็นสิ่งเดียวที่จะให้ผล ผลจะดีจะร้าย ก็อยู่ที่เหตุ ไม่ได้อยู่ที่อะไรอื่น และผู้รู้จะได้รับผลก็ต้องเป็นผู้ทำเหตุ ผู้ไม่ได้ทำเหตุจะไม่ได้รับผล การกล่าวเช่นนี้ว่า ที่จริงแล้วมีทางให้เกิดปัญหาโต้แย้งได้มากมาย ดังที่ปรากฏอยู่เสมอไม่ว่างเว้น เกิดมาไม่เคยทำบาป ทำกรรม ทำไมต้องมารับทุกข์อย่างนั้นอย่างนี้ นี่เป็นตัวอย่างที่ปรารภปรารมภ์ คร่ำครวญกันอยู่มากมาย ซึ่งคิดหรือมองแต่เพียงผิวเผินก็น่าเชื่อ เช่นนั้น คนบางคนทำดีให้เห็นอยู่ไม่เคยทำไม่ดีให้เห็นเลย แต่ก็ปรากฏว่าได้รับผลดีอย่างไร ยากจนแสนสาหัสก็มี ทุกข์ร้อนด้วยเรื่องร้อยแปดก็มี เหตุแห่งทุกข์ที่ท่านให้ละ จึงไม่ใช่เหตุที่ปรากฏให้เห็นในปัจจุบันเท่านั้น เหตุที่เห็นๆอยู่หรือเป็นเหตุในภพชาติปัจจุบัน บางครั้งบางคราวก็ให้ผลใหญ่ยิ่ง ไม่เสมอไปกับเหตุที่แลไม่เห็น หรือเหตุที่พ้นไปจากภพชาติปัจจุบันแล้ว

เหตุที่ไม่ได้ละกันในอดีตที่แลไม่เห็นรู้ไม่ถึง ก็มีผลไม่ใช่ไม่มี และก็มีผลมาถึงปัจจุบันได้ด้วย ไม่ใช่ไม่ได้และผลก็ตรงตามเหตุเสมอด้วย เป็นจริงเป็นจังด้วย ไม่มีคลาดเคลื่อนแม้เล็กน้อยเพียงไร

ทุกคนอยากเป็นสุข ยิ่งสามารถเป็นสุขในที่ทั้งปวง หรือทุกเวลานั้นเอง ยิ่งจะยินดียิ่งนัก จึงควรต้องเข้าใจว่า เมื่ออยากเช่นนั้นเป็นผลก็ต้องทำเหตุให้ตรงกับผลเช่นนั้น

เป็นสุขในที่ทั้งปวงไม่หมายเฉพาะเป็นสุขในชาตินี้ ภพนี้ หมายถึงเป็นสุขในชาติหน้าภพหน้าด้วย บางที่ชาตินี้ภพนี้เราจะต้องเสวยผลของเหตุในชาติอดีตภพอดีตที่ตามทัน สุขในที่ทั้งปวงก็คือสุขทั้งภพหน้าด้วย ชาตินี้เป็นสุขก็ต้องระวังอย่าให้ชาติหน้าเป็นทุกข์ ต้องละเหตุที่จะให้เป็นทุกข์ทั้งหมด

เหตุทุกข์คือความไม่ดีทุกประการ อันความไม่ดีทุกประการเกิดจากใจ เช่นเดียวกับความดีทุกประการก็เกิดจากใจ ท่านจึงว่าความทุกข์เกิดจากใจ ความสุขก็เกิดจากใจ หรืออีกอย่างหนึ่งก็ว่าความทุกข์เกิดจากความคิด ความสุขก็เกิดจากความคิด ความคิดหรือใจจึงเป็นความสำคัญที่สุดสำหรับทุกคน จะมีสุขหรือทุกข์ก็อยู่ที่ใจ อยู่ที่ความคิดของใจ ใจคิดให้ละเหตุทุกข์ การพูดการทำการทั้งปวงก็จะเป็นการละเหตุทุกข์ ความทุกข์ย่อมไม่มี ย่อมมีความสุข ย่อมเป็นสุข ละเหตุทุกข์ได้เพียงไร ย่อมมีสุขเพียงนั้น

ความคิดใครในสิ่งที่น่าปรารถนาพอใจ ความอยากมี อยากเป็น ความอยากไม่มีไม่เป็นที่นี้เป็นความคิดที่เป็นเหตุทุกข์ ทำความคิดนี้ให้เบาบางเพียงไร ความทุกข์จะลดน้อยลงเพียงนั้น ความสุขจะมีมากเพียงนั้น

แม้ปรารถนาจะละเหตุแห่งทุกข์ เพื่อเป็นสุขในที่ทั้งปวง ทั้งในภพนี้ และในภพหน้า ต้องละความคิดดังกล่าวซึ่งจะสามารถละได้ก็ต่อเมื่อใช้สติพิจารณาความรู้สึกในใจ ให้เห็นความอยากที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทั้งอยากได้ สิ่งน่าใคร่น่าปรารถนาพอใจ ทั้งอยากมีอยากเป็น อยากไม่มีไม่เป็น ดูให้เห็นเห็นอย่างรู้อย่างนั้นเป็นเหตุทุกข์ ต้องการละเหตุทุกข์ต้องละความอยากเหล่านั้นให้ได้ ละให้ได้ทุกครั้งที่แลเห็น ที่รู้ว่าเป็นความอยากพยายามดูใจตนเอง ให้เห็นดังกล่าว พยายามดับสิ่งที่เห็นเหตุทุกข์ดังกล่าว ทำไปเรื่อยๆจะมีสุขในที่ทั้งปวงได้แน่นอน

เสียบียงเพื่ออนาคต

พระพุทธองค์ทรงสอนไว้อย่างหนึ่งที่เป็นคุณอย่างยิ่งแก่ผู้ปฏิบัติ คือ
ทรงสอน

ให้อยู่กับปัจจุบันหนึ่ง

ไม่ให้อาลัยอดีตหนึ่ง

ไม่ให้เพื่อฝันถึงอนาคตหนึ่ง

ทั้งสามประการนี้ไม่ได้หมายถึงที่เป็นโทษ แต่หมายถึงที่เป็น
คุณประโยชน์เท่านั้น

ที่ว่าไม่ให้อาลัยถึงอดีตก็มีความหมายตรงตัว คืออะไรที่เกิดขึ้นแล้ว
ผ่านไปแล้วแม้เป็นความสุข ความชื่นชอบยินดี ก็อย่าไปผูกใจอาลัย
ถึงอยากให้กลับมาดำรงอยู่ต่อไป ซึ่งเป็นไปไม่ได้ เมื่อเป็นไปไม่ได้แม้ไปอาลัย
อาวรณ์ปรารถนาให้เป็นไปให้ได้ ก็ย่อมจะต้องได้รับความทุกข์เพราะ
ความไม่สมหวัง ถ้าเป็นความทุกข์ความไม่ชื่นชอบยินดีพอใจ ก็อย่าไปผูกใจ
อาวรณ์ถึง แต่จงปล่อยเสีย การนำไปผูกไว้กับเรื่องราวที่เป็นทุกข์
เป็นความเศร้าหมอง ย่อมทำให้ต้องเป็นทุกข์เดือดร้อนไม่สิ้นสุด ความทุกข์
ร้อนควรจะหมดสิ้นไปพร้อมกับอดีตที่ล่วงไปแล้ว ผู้มีปัญญาพึงปฏิบัติตามที่
พระพุทธองค์ทรงสอนไว้ เมื่อคิดถึงอดีตให้หยุดเสีย ให้พยายามลืมอดีตเสีย
จะได้พ้นจากทุกข์โทษของอดีต อย่างไรก็ตาม ความลืมกับความปล่อยวาง
ไม่เหมือนกัน พระพุทธองค์ไม่ทรงสอนให้ลืมทุกสิ่งทุกอย่างแต่ทรงสอน
ให้มีสติจำที่ควรจำ คือจำสิ่งที่เป็นคุณประโยชน์ ที่ไม่เป็นกิเลส แต่ทรงสอน
ให้ลืมสิ่งที่เป็นกิเลส ที่ก่อให้เกิดกิเลสโทษทุกข์ทุกอย่าง ไม่มียกเว้นว่าให้

อาลัยอดีต เรื่องนี้เพราะมีความสำคัญเป็นพิเศษ อดีตเป็นทุกข์เป็นกิเลส
ทุกอย่างต้องลืมให้หมด ปล่อยให้หมด วางให้หมด

อนาคตก็ไม่ให้เพื่อฝันถึง คือไม่ให้คาดคะเนว่าอนาคตจะได้ลากได้ยศ
อย่างนั้นอย่างนี้ เพราะการคาดคะเนล่วงหน้าเช่นนี้ทำใจฟุ้งซ่านไม่สงบสุข
ในปัจจุบันด้วย และในอนาคตถ้าไม่เป็นไปตามคาดคิดก็จะเสียใจ
เพราะผิดหวัง สู้อยู่อย่างไม่คาดคิดถึงอนาคตอย่างมีกิเลสจะเป็นสุขสงบกว่า
อยู่กับปัจจุบันได้มากเพียงไรก็จะมีความสุขได้มากเพียงนั้น แต่ก็ไม่
ได้หมายความว่ากระทำอะไรไม่ต้องตระเตรียมเพื่ออนาคต

การเตรียมอนาคตที่สำคัญมากอย่างหนึ่งคือ การเตรียมอนาคต
ในภพชาติเบื้องหน้า ทุกคนจะมีชีวิตอยู่ในชาตินี้อย่างมากก็ประมาณ
ร้อยชวบปีเท่านั้น จะทุกข์จะสุขในภพชาตินี้ก็จะชั่วเวลาที่ไม่นานเท่าไร
โดยเฉพาผู้ผ่านพ้นวัยเด็กมา ศึกษาธรรมอยู่แล้วในขณะนี้ ย่อมมีเวลา
ในภพชาตินี้อีกไม่นานเลย ได้ความมั่งมีศรีสุขลาภยศสรรเสริญในภพชาตินี้
สักเพียงไร ก็ไม่อาจรักษาไว้ได้นาน แต่ภพชาติในอนาคตนั้นนานนักหนา
นับปีนับชาติไม่ได้ จึงควรเตรียมภพชาติในอนาคตมากกว่า ที่ท่านเรียกว่า
**เตรียมเสียบียงเดินทางไว้สำหรับภพชาติข้างหน้า คือเตรียมบุญกุศล
ไว้ให้พร้อม** ให้เพียงพอแก่ทางที่ไกลแสนไกล จนประมาณไม่ได้ บุญกุศลที่จะเป็น
เสียบียงเดินทางนั้นต้องประกอบด้วย ทาน ศีล ภาวนา

การทำจิตทำใจให้ผ่องแผ้ว บริสุทธิ์จากโลภ โกรธ หลง จำเป็นที่สุด
สำคัญที่สุด และก็มีโอกาสจะทำได้มากที่สุดเพราะไม่ต้องประกอบด้วย
อะไรรื่นเลย ใจมีอยู่กับตัวเราเองแล้ว กิเลสก็อยู่กับใจนั่นเอง ถอดถอน
ออกเสียให้เสมอ ทุกเวลานาที ทุกอิริยาบถ ย่อมได้รับผลเป็นเสียบียง
ที่พึงปรารถนาของนักเดินทางที่สุด

ความหมายของบารมี

คำว่า บารมี มาจากคำบาลีว่า “ปารมี” มีคำแปลที่นักภาษาศาสตร์ได้ให้ไว้หลายอย่าง จะแสดงแต่บางอย่างคือ แปลว่า อย่างยิ่ง มาจากคำว่า “ปรมะ” ที่ภาษาไทยเรามาใช้ว่า ปรมา และคำว่าปรมาที่แปลว่าอย่างยิ่งนี้ ก็มีใช้ทั้ง ๒ ทาง คืออย่างยิ่งก็ปรมาหรือไม่ก็อย่างยิ่งก็ปรมา เช่น คำว่า นิพพาน เป็นปรมาสุข คือสุขอย่างยิ่ง สังฆารทั้งหลายเป็นปรมาทุกข์คือทุกข์อย่างยิ่ง จึงเป็นคำกลางๆใช้ได้ทั้ง ๒ ทาง

คำว่าบารมีมาจากคำว่าปรมาแล้วมาเป็นปารมี ไทยเรียกว่า บารมี แต่ว่ามีความหมายถึงส่วนที่ดีเท่านั้น ไม่หมายเป็นกลางๆเหมือนอย่างคำว่า ปรมา

เพราะฉะนั้น คำว่าปารมีจึงมีความหมายที่แปลอีกอย่างหนึ่งว่า เลิศ อย่างยิ่ง ก็คือเลิศหรือประเสริฐ อีกอย่างหนึ่งบารมีแปลว่า ฝั่ง อันหมายความว่า นำให้ถึงฝั่ง คือจากฝั่งนี้ไปสู่ฝั่งโน้น อันหมายความว่า นำจากฝั่งนี้คือโลก ไปสู่ฝั่งโน้นคือโลกุตตระ เหนือโลก พ้นโลก อันหมายถึงนิพพาน และคำว่า บารมีนี้ท่านแสดงว่าพระโพธิสัตว์ได้บำเพ็ญบารมีมาโดยลำดับตลอดเวลาช้านาน และบารมีที่พระโพธิสัตว์ทรงบำเพ็ญนั้น เมื่อบำเพ็ญมากๆเข้าก็เป็น บารมีที่สูงขึ้นๆ หรือบริบูรณ์ขึ้น เพราะฉะนั้นจึงจัดเป็น ๓ ชั้น เรียกว่า **บารมี อุปบารมี ปรมัตถบารมี** ที่เรียกว่าบารมีในเมื่อแบ่งเป็น ๓ ชั้นดังนี้ก็หมายถึง เป็นบารมีสามัญ อุปบารมีก็หมายถึงบารมีที่มากยิ่งขึ้นจนใกล้ที่จะตรัสรู้ เป็นพระพุทธเจ้า ปรมัตถบารมี บารมีที่เป็นปรมัตถคือให้เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ก็หมายถึงบารมีที่สมบูรณ์นำไปตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

บารมีคือคุณธรรมผู้มั่งคั่ง

คำว่า บารมี ที่แปลว่าอย่างยิ่ง หรือที่มีความหมายว่า เลิศ ประเสริฐ ก็หมายถึงธัมมะ หรือภูมิชั้นของธัมมะที่เป็นคุณธรรม ที่เป็นความดีในจิตใจ ซึ่งได้สั่งสมเพิ่มเติมให้ยิ่งขึ้นๆ คือให้เป็นอย่างยิ่ง คือให้ยิ่งขึ้นอยู่เสมอ จนถึงบริบูรณ์เต็มที่ในที่สุด อย่างยิ่งก็คือว่าคุณธรรมที่สั่งสมอบรมให้เป็นอย่างยิ่ง คือยิ่งขึ้นๆดังกล่าว และที่หมายถึงว่าเลิศหรือประเสริฐ ก็โดยที่คุณธรรมที่เป็นอย่างยืงนั้นเป็นของเลิศ เป็นของประเสริฐ เป็นของดีที่สุด และที่แปลว่า ให้ถึงฝั่งนั้นก็หมายถึงคุณธรรมที่นำผู้ปฏิบัติให้ออกจากฝั่งนี้จนพ้นจากฝั่งนี้ ไปถึงฝั่งโน้น เป็นความหมายทางรูปธรรม หมายถึงฝั่ง ๒ ฝั่งที่มีมหาสมุทร มีห้วงน้ำลึก มีทะเลหลวงคั่นอยู่กลาง แล้วก็เปรียบสัตว์โลกว่าเหมือนอย่าง ผู้ที่ข้ามจากฝั่งนี้คือโลกหรือว่าความทุกข์ หรือว่ากิเลส ซึ่งนับว่าเป็นฝั่งนี้ เพราะว่าที่ชื่อว่าโลกๆนี้ตามความหมายในทางธรรมก็หมายถึงว่าที่ๆเป็นทุกข์ มีกิเลส มีทุกข์ สัตว์โลกอยู่ฝั่งนี้ก็ต้องประกอบด้วยกิเลส ประกอบด้วย ความทุกข์ จะพ้นจากฝั่งนี้ไปสู่ฝั่งโน้น อันหมายถึง โลกุตตระ พ้นโลกคือ นิพพาน ก็ต้องอาศัยคุณธรรมที่ได้สั่งสมอบรมยิ่งขึ้นๆ ที่เป็นอย่างยืงนั้น เหมือนอย่างเป็นเรื่องสำหรับโดยสารข้ามไปจากฝั่งนี้ไปสู่ฝั่งโน้น แล้วก็คุณธรรมที่เหมือนอย่างเรือที่ทำให้ข้ามพากได้นั้นก็คือ บารมี ที่แปลว่า ให้ถึงฝั่งโน้น ให้ถึงฝั่งก็หมายถึงคุณธรรมนั่นเอง

บารมีสร้างได้ด้วยกรรม

บารมีนี้ก็มาจากกรรม คือการงานที่บุคคลกระทำทางกาย ทางวาจา ทางใจ ประกอบด้วยเจตนาคือความตั้งใจ

กรรมที่บุคคลกระทำนั้น กรรมดีก็มี กรรมชั่วก็มี กรรมดีก็ให้ผลดี กรรมชั่วก็ให้ผลชั่ว ดังที่มีพระพุทธภาษิตตรัสสอนไว้ที่แปลความว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรากล่าวเจตนาว่าเป็นกรรม เพราะว่าบุคคลมีเจตนา คือความตั้งใจแล้ว จึงกระทำการทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง ทางใจบ้าง” ดังนี้

เพราะฉะนั้น กรรมที่บุคคลกระทำนี้เอง ถ้าเป็นกรรมดีก็เป็นบุญกรรม กุศลกรรม ถ้าเป็นกรรมชั่วก็เป็นบาปกรรม อकुศลกรรม สุจริตก็จัดเข้าใน กรรมดี ทุจริตก็จัดเข้าในกรรมชั่ว

กรรมที่ทุกคนได้กระทำนี้ย่อมให้ผลในปัจจุบันก็มี ในภายหน้าก็มี ในเวลาที่ถัดไปจากภายหน้านั้นไปก็มี เหมือนอย่างว่าให้ผลในวันนี้ ให้ผลในวันพรุ่งนี้ ให้ผลในวันที่ถัดจากวันพรุ่งนี้ไป ให้ผลในภพนี้ ให้ผลในภพหน้า ให้ผลในภพที่ถัดไปจากภพหน้า กรรมย่อมให้ผลต่างๆกันดังนี้

แต่ว่าเมื่อกรรมให้ผลแล้วก็เป็นอโหสิกรรม (คือว่ากรรมที่ได้ให้ผลเสร็จไปแล้ว) จึงมีเวลาที่เสร็จสิ้น

แต่ว่าเมื่อทำกรรมดีไว้บ่อยๆ ก็ย่อมมีความคุ้นเคยอยู่ในความดี มีความดียังติดอยู่ ดังที่เรียกว่าเป็นนิสัย เป็นอุปนิสัย เป็นวาสนา ยังไม่หมดไป ความคุ้นเคยในทางดีความดีที่ยังเหลืออยู่ติดอยู่ไม่หมดสิ้นไปได้ เหมือนอย่างกรรมนี้แหละ เรียกว่า บารมี เป็นความคุ้นเคยในทางดีอันมาจาก

กรรมดีที่ประกอบกระทำ และความดีที่เหลือติดอยู่เป็นความคุ้นเคยในทางดี ดังกล่าวนี้อีกก็เป็นสิ่งที่สั่งสมเพิ่มเติมขึ้นได้อยู่เสมอ คือ ยิ่งๆขึ้นไปอยู่เสมอ เพราะฉะนั้น บารมีจะหมายถึงว่า เกือบดี หรือเกือบถูกไว้ก็ได้ เกือบดี เกือบถูกไว้ในจิตใจไม่หมดสิ้นไป

ทุกคนควรสร้างบุญบารมี

หากจะสรุปเข้าไปในมัชฌิมาปฏิปทา มรรคมืองค์แปด ก็สรุปเข้าได้ก็ มรรคมืองค์แปดนั่นเองคือบารมี ที่พระพุทธเจ้าได้ทรงปฏิบัติมาจนถึงได้ตรัสรู้ ปฏิบัติที่แรกก็เป็นบารมี ยิ่งขึ้นๆก็เป็นอุปบารมี จนถึงยิ่งที่สุดก็เป็น ปรมัตถบารมี ก็ได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

มรรคมืองค์แปดที่เป็นมัชฌิมาปฏิปทาไม่ใช่คำว่า บารมี แต่ว่าผู้ปฏิบัติ ผู้ศึกษาธรรมก็พึงต้องเข้าใจเอาว่า บารมีนั่นเองมาจากมรรคมืองค์แปด มรรคมืองค์แปดนั้นก็มาจากบารมีต่างๆที่ทรงบำเพ็ญมานั่นเอง มาประกอบกันเข้าเป็นมรรคมืองค์แปด ฉะนั้น เมื่อมาเป็นมรรคมืองค์แปดแล้ว ทรงปฏิบัติในมรรคมืองค์แปดนี้บริบูรณ์จึงได้ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า นี่เป็นอันว่ามรรคมืองค์แปดนั่นเองเป็นข้อสรุปของบารมีทั้งสิบนั้น มาเป็นมรรคมืองค์แปดเพราะฉะนั้น เมื่อจัดตามภูมิธรรมที่ปฏิบัติพึงเห็นได้ ดังนี้ ข้อสรุปนี้ก็เป็นที่ไปตามการวิจารณ์ธรรม

ทุกคนพึงปฏิบัติในบารมีตามสมควรแก่ฐานะ

บารมีธรรมนี้ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า เป็นหลักธรรมที่ทุกคน ต้องปฏิบัติด้วยกันทั้งนั้น จึงจะอยู่ด้วยกันเป็นสุข และเมื่อเป็นผู้นับถือ พุทธศาสนาแม้ไม่ตั้งความปรารถนาจะเป็นพระโพธิสัตว์ ไม่ปรารถนา พระโพธิญาณ ก็พึงปฏิบัติตามหลักบารมีเหล่านี้ ก็จะเป็นบุญบารมี เป็นบุญนิธิ ชุมทรัพย์คือบุญซึ่งทุกคนปฏิบัติเท่าไรก็ได้เท่านั้น และชื่อว่า เป็นผู้ปฏิบัติพระพุทธศาสนา เข้าถึงพระพุทธศาสนาด้วย เพราะฉะนั้น เมื่อว่าตามหลักธรรมแล้ว จึงเป็นของกลางทั่วไปซึ่งทุกคนควรปฏิบัติตามควร แก่ฐานะของตน

คุณธรรมหลักสำหรับชาวบ้าน ทาน ศีล ภาวนา (อริยมรรคมีองค์แปด ฉบับชาวบ้าน)



๓๐ วิธีฉลาดทำบุญ และบทความที่เกี่ยวข้องกับ ทาน ศีล ภาวนา

จากหนังสือ เทคนิคเพิ่มสุข

ภิกษุณีรุ่งเดือน นันทญาณิ อารามภิกษุณี นิโรธาราม

(เนื่องจากท่านผู้แต่งมุ่งเน้นสรุปความเพื่อให้ จำง่าย และเข้าใจเบื้องต้น

หากอ่านแล้วยังไม่เข้าใจ สามารถหาฟังธรรมบรรยาย อธิบายความเพิ่มเติมได้จาก

เวปไซต์ www.Nirotharam.com จะช่วยให้มองเห็นตัวอย่าง และเข้าใจยิ่งขึ้น)

อริยมรรคมีองค์แปด เมื่อกล่าวโดยย่อแล้วก็คือการดำเนินชีวิต อยู่ในองค์สาม คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นวิถีชีวิตของนักบวชโดยตรง ส่วนหลักการดำเนินชีวิตตามหลักอริยมรรคมีองค์แปดของฆราวาส หรือชาวบ้านทั่วไปนั้น ก็คือ ทาน ศีล ภาวนา

จะเห็นว่า นักบวช ไม่เน้นหลักของ ทาน เพราะ พระพุทธเจ้า ตรัสว่า.. ศีล เป็นมहाทาน อยู่แล้ว อีกทั้งไม่ใช้หน้าที่ของนักบวช ที่ต้องแสวงหาเขตบุญโดยการให้ทาน เหตุผลจากการให้ทาน คือ ความร่ำรวย หากนักบวชมุ่งเน้นเรื่องทาน ก็จะทำให้มีมัจฉาสกการะ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสว่า.. ลามสการะเป็นอันตรายต่อชีวิตนักบวช ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวให้มาก แต่ให้สันโดษ (พอใจ) ในปัจจัยสี่ตามมีตามได้ แต่สำหรับชาวบ้านที่ยังทำมาหากินก็ย่อมแสวงหาความมั่งคั่งร่ำรวย พระพุทธเจ้าจึงสอนเรื่องการให้ทานแก่ชาวบ้าน ซึ่งเป็นคุณธรรมพื้นฐาน ที่ทำให้ชาวบ้านมีความสุขจากโภคสมบัติ และพ้นทุกข์จากความยากจน

อย่างไรก็ตาม หากชาวบ้านอาศัยเพียงผลจากการให้ทาน คือ ความร่ำรวย แต่ไม่รักษาศีล๕ และไม่หมั่นศึกษาหลักสัจธรรมความจริง ของชีวิตตามคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วนำมาฝึกฝนพัฒนาจิตใจให้เกิด ความสงบและเกิดสติปัญญาในการดำเนินชีวิต ก็จะกลายเป็นเพียงเศรษฐี มีเงินแต่ไม่มีความสุข มีแต่ปัญหาชีวิตรุมเร้าและก็หาทางออกแบบผิดๆ เกิดทุกข์ซ้ำซากวนเวียน ในที่สุดก็ยุติปัญหาด้วยการฆ่าตัวตาย เป็นต้น

ดังนั้น หากชาวบ้านต้องการดำเนินชีวิตอย่างเป็นปกติสุข ก็ควรศึกษาและดำเนินชีวิตตามหลัก ทาน ศีล ภาวนา

ทาน เป็นภาษาบาลี แปลว่า... การให้

การให้ทานทำได้ ๓ วิธี คือ...

๑. วัตถุทาน คือ การให้วัตถุเป็นทาน ซึ่งให้ได้ ๔ วิธี คือ

- ๑.๑ ให้ สิ่งของ ก็ได้
- ๑.๒ ให้ เงิน ก็ได้
- ๑.๓ ให้ แร่กาย ก็ได้
- ๑.๔ ให้ ความรู้ (ทางโลก) ก็ได้

ผลของการให้ทาน คือ ความร่ำรวย ดังนั้น ไม่อยากทุกข์เพราะความยากจนขัดสน ก็ต้อง... ให้ เพราะ ให้แล้วได้แน่นอน! (แต่อาจจะช้าหรือเร็ว)

๒. อภัยทาน คือ การให้อภัยเป็นทาน

๓. ธรรมทาน คือ การให้ธรรมะเป็นทาน ซึ่งให้ได้ ๓ วิธี คือ

- ๓.๑ พูดให้ฟัง
- ๓.๒ ทำให้ดู
- ๓.๓ มีความสุขให้เห็น

“ธรรมทาน ชนะ ทานทั้งปวง รสแห่งธรรม ชนะ รสทั้งปวง

ความยินดีในธรรม ชนะ ความยินดีทั้งปวง

ความสิ้นต้นหยาสาม(คือ สิ้นความหลงติดใจเพลิดเพลีน ชอบมาก(เน้นทีราคะ)

สิ้นในวัตถุสาม๕ สิ้นในความมีความเป็นและไม่มีไม่เป็น) ชนะ ทุกข์..ทั้งปวง”

ศีล เป็นภาษาบาลี แปลว่า... ปกติ เย็น ดีเลิศ

ศีล แปลว่า ปกติ คนผิดศีล คือ คนผิดปกติ

ศีล แปลว่า เย็นใจ คนผิดศีล คือ คนร้อนใจ

ศีล แปลว่า ดีเลิศ คนผิดศีล คือ คนไม่ดี

พระพุทธเจ้าตรัสว่า... ศีล เป็นการให้ทานอันยิ่งใหญ่ เรียกว่า มหาทาน เพราะ

๑. การไม่ฆ่า เป็นการให้ชีวิตคืน และชีวิตเป็นสิ่งที่มีความมากที่สุดสำหรับชีวิตนั้นๆ

๒. การไม่ลักขโมย เป็นการให้ความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินคืน

๓. การไม่ประพฤตินอกใจ เป็นการให้ความอบอุ่น ให้ความมั่นคง ให้ที่พึ่งแก่ชีวิตครอบครัวคืน

๔. การไม่พูดโกหก เป็นการให้ความซื่อสัตย์ ให้ความไว้วางใจ ให้ความสบายใจคืน

๕. การไม่ดื่มสุรา เสพสิ่งเสพติด เป็นการให้สติสัมปชัญญะ ให้ความปลอดภัย ให้ทรัพย์สิน ให้สุขภาพที่ดี และให้ความสบายใจคืนแก่ชีวิตตนเองและสังคมรอบข้าง

ดังนั้น การรักษาศีลสิกขาบท ๕ ประการ จึงเป็น มหาทาน คือการให้ทานอันยิ่งใหญ่

มีเจตนา...	ผิดศีล๕ มีผลอย่างไร (วิบากกรรม)	
	อย่างไร จะ...	อย่างไรหนัก คือทำมากๆ จะ...
๑. ฆ่าสัตว์	อายุสั้น โรคร้าย เบียดเบียน	ตกนรก อบาย ทุกข์ วินิบาต
๒. ลักขโมย	ทรัพย์สินวิบัติฉิบหาย	
๓. ประพฤติผิดในกาม	มีศัตรู มีภัย มีเวร	
๔. พุดโกหก	ถูกใส่ร้าย	
๕. ดื่มสุรา เสพสิ่งเสพ ติด	ฟุ้งซ่าน เป็นบ้า	

ข้อติดสินศีล๕ จะรู้ได้อย่างไรว่าผิดศีล

ก็ต้องเชื่อว่าทำแต่ละข้อครบตามนี้ไหม ถ้าครบก็แสดงว่า..**ศีลขาด** แต่ถ้าไม่ครบ ก็ถือว่า..**ศีลต่าง ศีลพร้อย ศีลทะลุ** ต้องพยายามตั้งเจตนารักษาศีลข้อนั้นใหม่ให้ดีที่สุด

การฆ่า	๑. สัตว์นั้นมีชีวิต ๒. รู้เลยว่าสัตว์นั้นมีชีวิต ๓. มีจิตคิดจะฆ่า ๔. ทำความพยายามฆ่า ๕. สัตว์นั้นตายด้วยความพยายามนั้น
--------	--

ลักขโมย	๑. สิ่งของนั้นเป็นของผู้อื่นผูกพันหวงแหน ๒. รู้เลยว่าสิ่งของนั้นเป็นของผู้อื่น ผูกพันหวงแหน ๓. มีจิตคิดจะลักโกง ๔. ทำความพยายามลักโกง ๕. นำสิ่งของนั้นมาด้วยความพยายามนั้น
ประพฤติผิดในกาม	๑. สัตว์ บุคคล สิ่งของ นั้นเป็นของ ต้องห้าม(มีเจ้าของหวงแหน) ๒. มีจิตคิดจะเสพทางทวารใดทวาร หนึ่งในสามทวาร (ปาก ทวารหนัก ทวารเบา) ๓. มีจิตยินดีในการเสพทวารต่อทวาร ให้ถึงกัน
พุดโกหก	๑. สิ่งที่จะพุดถึงนั้น..ไม่จริง ๒. มีจิตคิดจะพุดให้คลาดเคลื่อนจาก ความจริง ๓. พยายามพุดไม่จริงออกไป ๔. ผู้อื่นรู้แจ้งเนื้อความไม่จริงนั้น
ดื่มสุรา เสพสิ่งเสพติด	๑. สุราหรือสิ่งเสพติดมีนเมาอันมีอยู่ ๒. มีจิตคิดจะกินสุบดื่มเสพซึ่งสิ่งนั้น ๓. พยายามกินสุบดื่มเสพซึ่งสิ่งนั้น ๔. กิน สุบ ดื่ม เสพ สิ่งนั้นเข้าไปในร่างกาย

ภาวนา ไม่ใช่การอ่อนวอนขอ

แต่...ภาวนา แปลว่า **การทำให้เกิด**

ให้มีความฉลาด(กุศล)ที่ใจ

คำว่า “ภาวนา” อธิบายได้หลายประการ หลายหมวด หลายหมู่มาากๆ จึงได้นำการอธิบาย ถึงคำว่า “ภาวนา” บางส่วนเท่านั้นมาแสดง ดังนี้

ภาวนาสอง

๑. สมถภาวนา คือ การทำให้เกิด ให้มี ความสงบจากนิวรณ์ ๕ จนจิตตั้งมั่นมีอารมณ์หนึ่งเดียว พระพุทธเจ้าสอนเรื่องการทำจิตให้สงบไว้หลายวิธีอันสามารถศึกษาได้จากเรื่องกรรมฐานสี่สิบ

๒. วิปัสสนาภาวนา คือ การทำให้เกิด ให้มี ความเห็นแจ้งใน ๘ เรื่อง คือเห็นแจ้งใน ๒.๑) ทุกข์ ๒.๒) เหตุเกิดทุกข์ ๒.๓) ความดับทุกข์ ๒.๔) ทางดำเนินชีวิตให้ถึงความดับทุกข์ ๒.๕) อดีต ๒.๖) อนาคต ๒.๗) ทั้งอดีตและอนาคต และ ๒.๘) ปฏิจจสมุปบาท

(ถ้าเห็นแจ้งอริยสัจสี่ ข้อใดข้อหนึ่งก็จะเห็นแจ้งอริยสัจสี่ทั้งหมด และมีผลให้ เห็นแจ้งอดีต อนาคต ทั้งอดีตและอนาคต และเห็นแจ้งในปฏิจจสมุปบาท)

ภาวนาสี่

๑. กายภาวนา คือ การทำให้เกิด ให้มี คุณธรรมต่างๆที่เกี่ยวกับ กายเกิดขึ้นที่ใจ เป็นคุณธรรมตั้งแต่พื้นฐานจนถึงขั้นสูง เช่น ความมีระเบียบ วินัยในการกินอยู่หลับนอน ความมีมารยาททางกาย

๒. ศิลภาวนา คือ การทำให้เกิด ให้มี คุณธรรม คือ การสำรวมระวัง กายและวาจาให้เป็นปกติ งดเว้นจากการเบียดเบียน ตั้งการการรักษาศีล ๕ พัฒนาขึ้นไปเป็น ศีล ๘ ศีล ๑๐ และศีลของนักบวช นอกจากนี้ยังมีเรื่อง **ความบริสุทธิ์แห่งศีล ๔ อย่าง** คือ

๑.ปาฏิโมกขสังวรศีล คือ ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ เว้นจาก ข้อห้ามต่างๆที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้

๒.อินทริยสังวรศีล คือ ความสำรวม ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ให้เกิดอกิขณา(โลภฟุ้งเล็ง) และโทมนัส(เสียใจ)

๓.อาชีวะปาริสุทธิศีล คือ ความบริสุทธิ์แห่งอาชีพะ เลี้ยงชีวิต โดยทางที่ชอบ เว้นการแสวงหาในทางที่ผิด มีอาชีพหลอกลวงเขาเลี้ยงชีพ ฯลฯ

๔.ปัจจัยสันนิสิตศีล คือ การพิจารณาเหตุผลในการใช้สอยปัจจัยสี่ ตามวิถีที่พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนไว้

๓. จิตตภาวนา คือ การทำให้เกิด ให้มี ความบริสุทธิ์จากนิวรณ์๕ มีความตั้งมั่นไม่หวั่นไหว จิตมีความอ่อนโยน ควรแก่การงาน

๔. ปัญญาภาวนา คือ การทำให้เกิด ให้มี ความรู้ทั่วไปทั้งหมดใน ๘ เรื่อง ต้องไม่ลืมว่า ปัญญา คือ อโมโห อโมหะ ซึ่งก็คือ ความรู้หรือญาณใน ๘ เรื่อง และถ้าจะรู้ทั่วถึงทั้งหมดในเรื่อง ๘ เรื่องนี้ได้ ก็ต้องภาวนาอย่างยิ่ง ในอริยมรรคมีองค์แปดให้ครบถ้วนสมบูรณ์

ภาวนาในอริยมรรคมีองค์ ๘ (เจริญอริยมรรคมีองค์ ๘ อย่างไร)

ตรงส่วนนี้มีคำอธิบายหลายประโยคหลายตอน จึงขอให้ท่านได้หาอ่านได้ใน หนังสือ “เทคนิคเพิ่มสุข” อันเป็นหนังสือที่ผมได้คัดเอาบทความบางบท เฉพาะที่เกี่ยวกับการทำบุญสร้างบารมีมากแล้วเอาไว้ในนี้เท่านั้น...ผู้เรียบเรียง

๓๐วิธีฉลาดทำบุญ

**บุญ คือ สิ่งชำระบาป ทำให้จิต สะอาด สว่าง สงบ สุข
เย็น และมีพลัง**

**บาป คือ สิ่งที่ทำให้จิตใจเรา เศร้าหมอง ขุ่นมัว เร่า
ร้อน ทำลายพลังสติปัญญา**

เมื่อทราบความหมายของ บุญ ที่ชัดเจนแล้วว่า ... บุญคือสิ่งชำระบาป บุญก็คือสภาพจิตที่เกิดร่วมกับความคิดดีงามหรือความคิดที่ฉลาด(กุศล) นั้นเอง ดังนั้น การทำบุญจึงไม่ใช่เพียงแค่การใส่บาตร ถวายสังฆทาน ทอดกฐิน ผ้าป่า ใส่ซองขาว ฯลฯ แต่มีวิธีการสร้างบุญถึง ๓๐ วิธี ที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสสอนไว้ **ซึ่งส่วนใหญ่ไม่จำเป็นต้องเสียเงินเลย** ดังนี้

๑.บารมี ๑๐ คือ การทำดีอย่างยั่งยืนวัด ได้แก่ ทาน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน เมตตา อุเบกขา

๒.กุศลกรรมบถ ๑๐ คือ การดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยเจตนา อันฉลาดในการกระทำทาง กาย วาจา ใจ (กุศล = ความฉลาดความดีที่ให้ผล เป็นความสุขความเจริญรุ่งเรือง ส่วนอกุศล = ความไม่ฉลาด อาจจะเรียกชื่อ อย่างอื่นว่า บาป กรรมชั่ว กรรมดำ ความเลว ฯ) ได้แก่

๒.๑ เจตนางดเว้นจากการ ฆ่าสัตว์

๒.๒ เจตนางดเว้นจากการ ลัก-โกง

๒.๓ เจตนางดเว้นจากการ แย่งของรักของผู้อื่น

๒.๔ เจตนางดเว้นจากการ พุดโกหก

๒.๕ เจตนางดเว้นจากการ พุดส่อเสียด

๒.๖ เจตนางดเว้นจากการ พุดหยาบคาย

๒.๗ เจตนางดเว้นจากการ พุดเพ้อเจ้อ

๒.๘ เจตนางดเว้นจากการ คิดโลภเพ่งเล็ง อยากได้ของผู้อื่น (โลภน่าเกลียด)

๒.๙ เจตนางดเว้นจากการ คิดพยาบาท ประทุษร้าย

๒.๑๐ เจตนางดเว้นจากการ คิดเห็นผิดจากทำนองคลองธรรม คือ มีโลกีย์ปัญญา ๑๐

*** โลกีย์ปัญญา คือ ปัญญาระดับโลกๆ ที่ยังไม่พ้นโลก ซึ่งถือเป็นสัมมาทิฐิ (ความเห็นถูก)อย่างหนึ่ง แต่เป็นสัมมาทิฐิที่ยังเป็นสาสวะ คือ ยังต้องเวียนว่าย ตายเกิดในสังสารวัฏฏ์ เป็นส่วนแห่งบุญให้ผลแก่ชั้นนี้ คือ ต้องกลับมาเกิด เพื่อรับผลบุญ คือมีความเห็นว่า ...

๑.การให้ทานมีผล

๒.การนอบน้อมต่อสิ่งที่ฉลาดมีผล

๓.การต้อนรับผู้อื่นมีผล

๔.การทำกรรมดี กรรมชั่วมีผล

๕.โลกนี้มีผู้จะมาเกิดอีก

๖.โลกหน้าจะมีผู้ตามไปเกิด

๗.การทำดี ทำชั่ว ต่อมารดา มีผล

๘.การทำดี ทำชั่ว ต่อบิดามีผล

๙.มีอุปปาติกกำเนิด (คือ การผุดเกิดในรูปร่างทันทีในนรก-สวรรค์)

๑๐.มีสมณพราหมณ์ผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบด้วยตนจนสามารถรู้แจ้งโลกนี้ โลกหน้า และสามารถแนะนำผู้อื่นให้ปฏิบัติจนได้ผล

๓.บุญกิริยาวัตถุ ๑๐ คือ กิริยาที่มุ่งชำระจิตให้ สะอาด สว่าง สงบ

บุญล้างบาปได้หรือไม่ ...

บุญล้างบาปได้แน่นอนแต่อาจจะ

ช้าหรือเร็ว น้อยหรือมาก ยากหรือง่าย

แต่ต้อง! ล้างให้ตรงประเด็น

๑. ให้ทาน ล้างบาปคือ ความตระหนี่
 ๒. รักษาศีล ล้างบาปคือ ความผิดศีล ละเมิดศีล
 ๓. เจริญภาวนา ล้างบาปคือ ความมัวเมาประมาทในชีวิต (ภาวนา แปลว่า การทำให้เกิดให้มี กุศลที่ใจ)
 ๔. อ่อนน้อมถ่อมตน ล้างบาปคือ ความเย่อหยิ่งจองหอง
 ๕. ขยันช่วยงานศาสนา ล้างบาปคือ ความขี้เกียจเห็นแก่ตัว
 ๖. อุทิศบุญกุศล ล้างบาปคือ ความใจแคบ ไม่คิดให้ผู้อื่นมีความสุข (อุทิศ คือ การเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้มีส่วนร่วมในการอนุโมทนาในบุญกุศลที่ตนสร้าง)
 ๗. อนุโมทนาบุญ ล้างบาปคือ ความริษยา (อนุโมทนา คือ พลอยชื่นชมยินดีเมื่อรู้ว่าผู้อื่นได้ดีมีความสุข)
 ๘. ฟังธรรม ล้างบาปคือ ความรู้ไม่จริง
 ๙. แสดงธรรม ล้างบาปคือ ความตระหนี่ธรรม
 ๑๐. เห็นถูกต้องตามจริง ล้างบาปคือ ความเห็นผิด
- “อ่อนน้อมถ่อมตน ทำให้เป็นคนก้าวหน้า เย่อหยิ่งจองหอง ทำให้เป็นคนล้าหลัง”
- “คุณก็สามารถแสดงธรรมได้ โดย พูดให้ฟัง ทำให้ดู มีความสุขให้เห็น”

ทำบุญอะไร ได้ผลบุญมากกว่ากัน

(จากพระไตรปิฎก ทักขิณาวิภังงสูตร (๒๓/๗๐๖/๓๙๑) สัจจสัญญาสูตร (๒๗/๒๗๒/๓๕๘) เวลามาสูตร (๓๗/๒๒๔/๗๗๕))

ลำดับบุญจาก มาก ไปหา น้อย

๑. ได้อนิจจสัญญา คือ จำได้ว่าแต่ละชั้นไม่เที่ยง ชั่วลัดนิ้วเดียว (เพียงแป๊บเดียว) ได้บุญสูงสุด

อนิจจสัญญา คือ รู้และเห็นตามเป็นจริงว่า ..

รูป เป็นอย่างนี้ ความเกิด(เหตุเกิด) แห่ง รูป เป็นอย่างนี้

ความดับแห่ง รูป เป็นอย่างนี้

ความรู้สึก เป็นอย่างนี้ ความเกิด(เหตุเกิด) แห่ง ความรู้สึก เป็นอย่างนี้

ความดับแห่ง ความรู้สึก เป็นอย่างนี้

ความจำ เป็นอย่างนี้ ความเกิด(เหตุเกิด) แห่ง ความจำ เป็นอย่างนี้

ความดับแห่ง ความจำ เป็นอย่างนี้

ความคิด เป็นอย่างนี้ ความเกิด(เหตุเกิด) แห่ง ความคิด เป็นอย่างนี้

ความดับแห่ง ความคิด เป็นอย่างนี้

วิญญาน เป็นอย่างนี้ ความเกิด(เหตุเกิด) แห่ง วิญญาน เป็นอย่างนี้

ความดับแห่ง วิญญาน เป็นอย่างนี้

*** ชวนฝึก! ถ้าต้องการไปให้ถึงเป้าหมายที่สูงกว่า บุญ ยังมีวิธีฝึกที่น่าสนใจ ดังลำดับต่อไปนี้

๕ ถ้ามีสติคอยระลึกอยู่ในปัจจุบันถึง ๑. ชั้นห้าแต่ละชั้น ๒. เหตุเกิดแห่งชั้น ๓. ความดับของแต่ละชั้น ก็เรียกว่า กำลังเจริญ สติในธรรมหมวดชั้นธรรพ (มหาสติปัฏฐานสูตร ม.มู ๑๒/๑๔๒)

๕ ถ้าฝึกให้เกิดความจำว่า ชั้นห้าแต่ละชั้นไม่เที่ยงบ่อยๆ ฝึกมากๆ (ภาวิตา พหุสิกตา) ก็จะครอบงำกามราคะ ภวราคะ รูปราคะ ละอวิชชา ถอนความถือตัว ถือนตนได้ (สัญญาสูตร ส.ข ๑๗/๒๗๒)

๕. ถ้าความจำว่า..ชั้น๕ แต่ละชั้นไม่เที่ยง เกิดจันตังมันที่ใจเป็นสมาธิ
จนมีความรู้ความเห็นตามจริง คือ ๑.รู้ว่าชั้น๕ แต่ละชั้นเป็นทุกข์-ทนได้ยาก
ก็คือรู้ทุกข์ ๒.รู้ความเกิดของแต่ละชั้นว่าเกิดจากเหตุใด ก็คือรู้เหตุเกิดทุกข์
๓.รู้ความดับของแต่ละชั้น ก็คือรู้+เห็นความดับแห่งทุกข์

การฝึกสมาธิแบบนี้เป็นไปเพื่อความสิ้นอาสวะ คือ เลิกจม เลิกไหล
ในมหาสมุทรแห่งการเวียนว่ายตายเกิด (สมาธิสูตร.อัง.จตุก. ๒๑/๔๑)

“อนัตตสัญญา” ย่อมปรากฏแก่ผู้ที่ได้ “อนิจจสัญญา”

“ผู้ที่ได้ อนัตตสัญญา ย่อมบรรลุนิพพาน”

อนัตตสัญญา แปลว่า จำได้ว่าแต่ละชั้นไม่ใช่อัตตา ไม่ใช่ตน คือไม่ใช่สัตว์
ไม่ใช่ชีวิต จำได้ว่าแต่ละชั้นไม่เที่ยง (เพราะเห็นความเกิดทุกข์ – ความดับทุกข์)
ได้ผลบุญมากกว่าผลบุญในข้อ ๒

๒. การเจริญเมตตาจิต โดยที่สุดแม้เพียงเวลาสุดคมของหอม

ได้ผลบุญมากกว่าผลบุญในข้อ ๓

๓. การรักษาศีล ๕ เป็นนิจ คือ มีจิตเลื่อมใสในสมาทานสิกขาบท

ได้ผลบุญมากกว่าผลบุญในข้อ ๔

๔. มีจิตเลื่อมใสถึงพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ หมู่คณะพระสาวก

เป็นสรณะ เป็นที่ระลึกรู้ถึง เป็นที่พึ่ง

ได้ผลบุญมากกว่า...วิหารทาน

๕. วิหารทาน สร้างวิหารถวายสงฆ์ (คือหมู่คณะลูกศิษย์ผู้ปฏิบัติดี
ของพระพุทธเจ้า) ที่มาจากทิศทั้งสี่ ได้ผลบุญมากกว่า...สังฆทาน
(วิหารแปลว่า ที่อยู่ และเพราะวิหารเป็นสถานที่สำหรับ ศึกษาธรรม
ปฏิบัติธรรม บรรลุธรรม และเผยแพร่ธรรม อีกทั้งเป็นถาวรวัตถุ
ซึ่งในการก่อสร้างต้องใช้ทรัพย์สิ่งของเป็นจำนวนมาก)

๖. สังฆทาน คือ ถวายทานให้ภิกษุสงฆ์มีพระพุทธเจ้าเป็นพระมุขบริโภค
ได้ผลบุญมากกว่า...ถวายทานให้พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าบริโภค ๑
พระองค์

สังฆทานมี ๗ ประเภท ได้แก่

ถวายให้ภิกษุสงฆ์ ภิกษุณีสงฆ์ พร้อมด้วยพระพุทธเจ้า

ถวายให้ภิกษุสงฆ์ และภิกษุณีสงฆ์

ถวายให้ภิกษุสงฆ์

ถวายให้ภิกษุณีสงฆ์

ถวายให้ภิกษุสงฆ์ และภิกษุณีสงฆ์ จำนวนหนึ่ง

ถวายให้เฉพาะภิกษุสงฆ์จำนวนหนึ่ง

ถวายให้เฉพาะภิกษุณีสงฆ์จำนวนหนึ่ง

๗. ถวายทานแต่พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า บริโภค ๑ พระองค์ ได้ผลบุญ
มากกว่า ถวายทานให้ พระปัจเจกพุทธเจ้า บริโภค
(ถวายทานแต่พระปัจเจกพุทธเจ้า ๑๐๐ พระองค์ ได้บุญน้อยกว่า พระ
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ พระองค์)

๘.ถวายทานแต่พระปัจเจกพุทธเจ้า (ผู้ที่ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้าแล้ว แต่ไม่สอนใคร) บริโภค ๑ พระองค์

ได้ผลบุญมากกว่า ถวายทานให้ พระอรหันต์ บริโภค

(ถวายทานแต่พระอรหันต์ ๑๐๐ รูป ได้บุญน้อยกว่า พระปัจเจกพุทธเจ้า ๑ พระองค์ หรือ ถวายทานแต่พระอรหันต์ ๑๐,๐๐๐ รูป ได้บุญน้อยกว่า พระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้า ๑ พระองค์)

๙.ถวายทานแต่พระอรหันต์ บริโภค ๑ รูป

ได้ผลบุญมากกว่า ถวายทานแต่ พระอนาคามี บริโภค

(ถวายทานแต่พระอนาคามี ๑๐๐ รูป ได้บุญน้อยกว่าพระอรหันต์เพียง ๑ รูป)

๑๐.ถวายทานแต่พระอนาคามี บริโภค ๑ รูป

ได้ผลบุญมากกว่า ถวายทานแต่ พระสกิทาคามี บริโภค

(ถวายทานแต่พระสกิทาคามี ๑๐๐ รูป ได้บุญน้อยกว่าพระอนาคามีเพียง ๑ รูป)

๑๑.ถวายทานแต่พระสกิทาคามี บริโภค ๑ รูป

ได้ผลบุญมากกว่า ถวายทานแต่ พระโสดาบัน บริโภค

(ถวายทานแต่พระโสดาบัน ๑๐๐ รูป ได้บุญน้อยกว่าถวายพระสกิทาคามี ๑ รูป)

๑๒.ถวายทานแต่พระโสดาบัน บริโภค

ได้ผลบุญมากกว่า ถวายทานแต่ ผู้ปฏิบัติเพื่อทำโสดาปัตติผลให้แจ้ง

๑๓.ให้ทานแต่ผู้ปฏิบัติเพื่อทำโสดาปัตติผลให้แจ้ง ๑ คน ได้ผลบุญนับไม่ถ้วน

๑๔.ให้ทานแต่บุคคล(ภายนอกพระพุทธศาสนา)ผู้ไม่เพ็ดเพลินชอบมาในกาม ได้ผลบุญเป็นแสนโกฏิ

๑๕.ให้ทานแต่ปุถุชนผู้มีศีล ได้ผลบุญเป็นแสน

๑๖.ให้ทานแต่ปุถุชนผู้ทุศีล ได้ผลบุญเป็นพัน

๑๗.ให้ทานแต่สัตว์เดรัจฉาน ได้ผลบุญเป็นร้อย

นี่คือลำดับของผลบุญ จากการให้ทาน ให้ทานแก่ใครแล้วได้ผลบุญมากกว่ากัน

วิธีทำบุญที่ดีที่สุด

ผู้ตายได้รับอานิสงส์(ประโยชน์)มากที่สุด

ไม่ว่าผู้ตายจะไปเกิดในภพภูมิใดก็ตามอะไร คือ

การปฏิบัติใน ศีล สมาธิ ปัญญา แล้วอุทิศบุญไปให้ผู้ตาย

เมื่อเขาได้อนุโมทนาบุญนั้น เขาย่อมได้รับผล

และประโยชน์มาก

ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมจากพระไตรปิฎก อากังขยสูตร ม.ม.๑๒/๗๗
ตั้งข้อความบางตอนนี้ “ดูกรภิกษุทั้งหลาย ถ้าภิกษุจะพึงหวังว่า
ญาติสายโลหิตของเหล่าเราใดที่ล่วงลับไปแล้ว มีจิตเลื่อมใสระลึกถึง(เธอ)อยู่
ความระลึกถึงด้วยจิตเลื่อมใสของพวกเขาเหล่านั้นจะมีผลมาก
มีอานิสงส์(ประโยชน์) มาก (ก็ต่อเมื่อ เธอ) ๑.รักษาศีลให้บริสุทธิ์
๒.ปฏิบัติเจโตสมณะ(สมาธิ)สิ่งที่ทำให้จิตสงบจากกิเลสภายใน
๓.ไม่ละทิ้ง ท่างเห็นจากการเพ่งฌาน ๔.ปฏิบัติวิปัสสนา ๕.เพิ่มพูนบุญญาธิการ
(มีปัญญาเห็นอนัตตา)”

คำอธิษฐานก่อนใส่บาตร : อิทัง ทานะกัมมัง นิพพานะ ปัจจะโย โหตุ
ขอให้ทานะกุศลนี้ จงเป็นปัจจัยให้เข้าถึงพระนิพพาน คือ ความสิ้นโลภะ
สิ้นโทสะ และรู้แจ้งอริยสัจสี่ อันเป็นความสุขอย่างยิ่งโดยเร็วพลันเทอญ

คำกรวดน้ำอุทิศกุศลให้คนตาย : ขอให้ทานะกุศลนี้ จงสำเร็จ
ประโยชน์แก่เปรต ญาติทั้งปวง และขอให้ญาติทั้งหลายในภพภูมิอื่นๆ
จงได้มานุโมทนาในศีล สมาธิ ปัญญา ที่ข้าพเจ้าได้บำเพ็ญมาดีแล้ว ตั้งแต่
อดีตจนถึงปัจจุบัน ขอให้ญาติทั้งหลายเหล่านั้น ได้ฟังธรรม ได้ปฏิบัติตรง
ตามธรรม จนพ้นจากทุกข์ มีความสุข ความเจริญ トラบสิ้นกาลนานเทอญ

ทำบุญอุทิศกุศลให้แก่คนตาย เขาจะได้รับหรือไม่

(ทำบุญในที่นี้ หมายถึง การถวายทานคือปัจจัยสี่เท่านั้น)

มีทั้ง ได้รับ และ ไม่ได้รับ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขดังต่อไปนี้

☹️ กรณีที่...ผู้ตายไม่ได้รับ

ฝ่ายอกุศล คือ บุคคลผู้ประพฤติดนอยู่ใน “อกุศลกรรมบถ ๑๐” ในสมัย
ที่เขายังมีชีวิตอยู่ เมื่อตายไปด้วยผลของอกุศลกรรมนี้ เขาย่อมไปเกิดในทุคติ
(คือที่เกิดที่ไม่ดี) ได้แก่

๑.นรก ย่อมเสวยวิบากด้วยการบริโภคาอาหารของสัตว์นรก
เพื่อเลี้ยงชีวิต หรือ

๒.สัตว์เดรัจฉาน ย่อมเสวยวิบากด้วยการบริโภคาอาหาร
ของสัตว์เดรัจฉานเพื่อเลี้ยงชีวิต

(ดังนั้น เขาจึงไม่สามารถรับ และ บริโภคปัจจัยสี่ ที่ผู้ทำบุญได้อุทิศบุญไปให้ได้)

ฝ่ายกุศล คือ บุคคลผู้ประพฤติดนอยู่ใน “กุศลกรรมบถ ๑๐” ในสมัย
ที่เขายังมีชีวิตอยู่ เมื่อตายไปแล้วด้วยผลของกุศลกรรมนี้ เขาย่อมไปเกิด
ในสุคติ(คือเกิดที่ดี) ได้แก่

๑.มนุษย์ ย่อมเสวยวิบากด้วยการบริโภคาอาหารของมนุษย์
เพื่อเลี้ยงชีวิต หรือ

๒.เทวดา ย่อมเสวยวิบากด้วยการบริโภคาอาหารของเทวดาเพื่อเลี้ยงชีวิต

☺ กรณีที่...ผู้ตายได้รับ

คือ บุคคลผู้ประพฤตินอนอยู่ใน“อกุศลกรรมบถ ๑๐” ในสมัยที่เขายังมีชีวิตอยู่ เมื่อตายไปด้วยผลของอกุศลกรรมนี้ เขาย่อมไปเกิดในทุคติคือ **เปรต** และย่อมเสวยวิบากด้วยการบริโภคอาหารของเปรตเพื่อเลี้ยงชีวิตและนอกจากนี้ เขายังสามารถเลี้ยงชีพได้ด้วยการอนุโมทนาในส่วนบุญกุศลที่ญาติมิตรได้ทำบุญด้วยการถวายปัจจัยสี่ และอุทิศบุญกุศลให้และเป็นไปไม่ได้ที่จะไม่มีญาติที่ตายไปแล้วจะไม่ไปเกิดในภพเปรตในสังสารวัฏอันยืดยาวนานนี้

*เปรต ที่ว่านี้หมายถึง ปรทัตตูปชีวิกเปรต ซึ่งเป็นเปรตจำพวกเดียวเท่านั้นที่สามารถรับส่วนบุญกุศลของญาติมิตรที่ได้อุทิศบุญไปให้ได้ หลังจากได้กล่าวคำอนุโมทนาว่า “สาธุ สาธุ ..” แล้ว เปรตประเภทนี้มักอาศัยอยู่ใกล้บริเวณบ้านเพราะขณะใกล้ตายเกิดความห่วงหาอาลัยในทรัพย์สินเงินทอง ญาติมิตรสหาย ครั้นถึงแก่ความตายก็ไปเกิดเป็นเปรตอยู่ใกล้ๆบ้านนั้น และบางครั้งด้วยความทุกข์ทรมานจากความหิวโดยเขาก็อาจมาปรากฏกายให้ญาติมิตรได้เห็น เพื่อขอความช่วยเหลือ ดังนั้น หากใครเคยเห็นเปรต หรือที่เรียกว่า ผีๆ นี้ก็ไม่ต้องตกใจเพราะเขาได้รับความเดือดร้อน ต้องการให้เราช่วยเหลือ ก็ให้เราทำบุญด้วยปัจจัยสี่แล้วอุทิศบุญไปให้เปรตนั้น ให้เขาได้มาอนุโมทนาส่วนบุญ

☺ กรณีที่...ผู้ให้ทานได้รับเอง

ฝ่ายอกุศล คือ ถ้าสมัยที่เขายังมีชีวิตอยู่ได้ประพฤตินอนอยู่ใน“อกุศลกรรมบถ ๑๐” แต่เคยทำบุญด้วยการถวายปัจจัยสี่ให้แก่สมณพราหมณ์ บุคคลนั้นเมื่อตายไป ย่อมเสวยผลกรรมชั่วนั้น ด้วยการไปเกิด

ในภพภูมิเดรัจฉาน คือ ช้าง ม้า โค สุนัข ย่อมเสวยผลบุญ คือ ปัจจัยสี่จากการถวายทานแก่สมณพราหมณ์ในกำเนิดนั้น

ฝ่ายกุศล คือ ถ้าสมัยที่เขายังมีชีวิตอยู่ได้ประพฤตินอนอยู่ใน “กุศลกรรมบถ ๑๐” (ละเว้น อกุศลกรรมบถ๑๐) และเคยทำบุญถวายปัจจัยสี่ให้แก่สมณพราหมณ์ บุคคลนั้นเมื่อตายไป ย่อมเสวยผลกรรมดีนั้นด้วยการไปเกิดในภพภูมิของ **มนุษย์** เขาย่อมได้ “กามคุณ” คือรูปสวย เสียงไพเราะ กลิ่นหอม รสอร่อย สัมผัสกายที่ถูกต้อง อันเป็นของมนุษย์ แต่ถ้าไปเกิดเป็น **เทวดา** เขาย่อมได้ “กามคุณอันเป็นทิพย์” ในเทวโลก (ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมในพระไตรปิฎก ขานุสโสณีสสูตร อัง.ทสก-เอ. ฉบับมหามกุฏฯ ๓๘/๑๖๖/๔๓๕)

หนังสือ วิธีสร้างบุญบารมี ฉบับควรอ่าน
พิมพ์แจกเป็นธรรมทาน
เรียบเรียงโดย กองทุนโหราศาสตร์จีน (中华命理基金会)
E-Mail : chineseastrologer@hotmail.com
FACEBOOK : <http://www.facebook.com/chinesehoroscope>
WEBSITE : <http://www.chinese-horo.com>

ท่านสามารถร่วมทำบุญพิมพ์หนังสือ โดยติดต่อได้ตามเว็บไซต์ข้างต้น
จีนแสลัว 09-1662-6246